

JOŽE TOMAŽIČ

DRAVSKA ROŽA

MOHORJEVA
DRUŽBA

arhiv

KNJIŽNICA JOSIPA VOŠNJIKA
SLOVENSKA BISTRICA

74.560

MLADINSKA KNJIŽNICA 19

DRAVSKA
11074

11074

3118 NARISNI
JOZE BERANEK

MLADINSKA
1985

JOŽE TOMAŽIČ

**DRAVSKA
ROŽA**

SLIKE NARISAL
JOŽE BERÁNEK

MOHORJEVA
DRUŽBA
CELJE 1993

Jože Tomažič
DRAVSKA ROŽA
Ilustriral Jože Beránek

Ponatis originalne izdaje,
ki je izšla v samozaložbi 1943

Opremila Mihaela Svetek

MLADINSKA KNJIŽNICA 19

Izdala in založila Mohorjeva družba Celje,
za založbo p. Hieronim Žveglič

Natisnila Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana
v 2000 izvodov

ISBN 86-7577-099-5

Celje 1993

82-32

KNJIŽNICA JOSIPA VOŠNJAKA
SLOVENSKA BISTRICA

74.560

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

886.3-32

TOMAŽIČ, Jože

Dravska roža / Jože Tomažič : slike narisal Jože Beránek. –
Celje : Mohorjeva družba, 1993. – (Mladinska knjižnica ; 19)

Ponatis originalne izdaje, ki je izšla v samozaložbi 1943

ISBN 86-7577-099-5

34412544

Po mnenju Ministrstva za kulturo Republike Slovenije št. 415-77/93 mb šteje ta knjiga med izdelke, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Nekoč je na samotni pohorski planini živel star drvar s svojimi tremi sinovi, drvarčki.

Lepo skupno so oče in njegovi trije sinovi lesovali po kmetskih goščavah ter temnih graščinskih gozdovih. Podirali so zdaj ravne bukve za drva in cepanice, zdaj zopet hoje in smreke za plohe ter za cepanje strešnih škodljev. Klestili so, žagali in cepali; lupili plohe, ki so jih s cepini vlačili na vozne poti; iz vrhov in odrezanih riten pa so v ogljenicah kuhali oglje.

Lepo složno so drvarili po planinskih drvarijah.

Nekoč pa se je na starega drvarja zrušila skladovnica bukovih drv.

Sinovi so ga brž rešili. Odnegli so ga v svojo bajto ter ga položili na trdo drvarsko ležišče.

Stari drvar je začutil, da je bil zadnjič v gozdu.

Drvarjevi sinovi so obstali pred očetovim ležiščem ter pričakujoče zrli v izmučeni očetov obraz; najmlajšemu se je milo storilo, starejša dva pa sta se kmalu molče spogledala ter se obrnila.

Že sta hotela oditi, ko ju je oče z bolečim glasom poklical k sebi:

»Ostanita pri meni! Čujeta, sinova!«

»Kaj bi radi?« sta se obrnila in ga oba hkrati zadirčno vprašala:

»Res, poklical sem vaju! Zadnjič! Čutim, da se mi bliža bela žena s koso, pa bi vam vsem trem rad razdelil svoje imetje ter vam povedal nekaj pravih naukov za pošteno življenje, da boste na teh neskončnih planinah živeli lepo složno in srečno!«

Oslabeli drvar je prenehal, ker so ga dušile silne bolečine.

S solznimi očmi jih je gledal in trpka bolečina se je pridružila prejšnji, kajti le predobro jih je poznal.

Starejša dva sta bila pametna, a kot kamen trdosrčna in zlobna.

Tem bolj se mu je zato zasmilil najmlajši sin. Bil je silno mehkosrčen dečko, dober norák, toda lahkoveren nespametnik. Prav zaradi tega pa je imel oče najmlajšega sina najrajši.

Ko je zdaj opazoval oba starejša brata, ki sta se pomenljivo spogledovala, je slutil njune skrite in zahrbtnje načrte. Tem huje mu je bilo ob misli, da se bo najmlajšemu sinu noráku poleg trdosrčnih in zlobnih bratov slabo godilo. Zato jih je zdaj rotil:

»Kot bratje živite in po bratovsko si pomagajte!«

»Bomo, oče!« je izjavil najmlajši ves solzan.

Starejša brata sta pa zakrknjeno molčala.

Starega drvarja so solze in bolečine pekle ter ga dušile, zato se je z muko in težavo malce pridvignil ter z roko pokazal na okenski zapah:

»Odprite mi okno, da še enkrat, zadnjič, vidim zeleni gozd in se poslovim od preljubih pohorskih planin!«

Najmlajši je brž odprl okenski zapah.

Umirajoči drvar pa je nadaljeval:

»Tod sem živel, delal in trpel! Ničesar nimam, le te panine vam zapuščam! Tu živite, tu delajte, tu umrite! Drvar sem bil jaz, drvarji ste tudi vi trije in to tudi ostanite! V kmetski gošči in v graščinskem gozdu vam raste delo in kruh — les! Zato vam vsakemu zapuščam po eno sekuro drvarico ter po eno drvarsko žago... Rodna kočka bodi vaš skupen domek, odprto ognjišče pa naj vas veže vse življenje! Planina je vaša zemlja!«

Starejša dva sta grdo gledala, najmlajši pa je tiho ihtel pri teh očetovih besedah.

Tedaj mu je oče velel odpreti stensko omarico, v kateri je imel po navadi zaklenjen kruh, ki ga je hranil le za nedelje in praznike. Najmlajši je v očetovi omarici v resnici našel tri hlebčke kruha; vzel jih je ter jih položil na očetovo ležišče.

»To je moje premoženje, ki ga bom zdaj razdelil med vas, dragi moji sinovi! Hranil sem te hlebčke, za vsakega enega!«

In spoštljivo je dvignil k ustom prvi hlebček, ga poljubil ter ga izročil najstarejšemu:

»Ta hlebec je tvoj! Deli ga z bratoma, če bosta svoj kruh že pojedla. Najstarejši si, zato glej na oba, posebno na najmlajšega!«

Najstarejši sin je pograbil svoj hlebec ter molčal.

Oče pa je zdaj poljubil drugi hlebec kruha ter ga dal srednjemu sinu:

»Ta je tvoj! Tudi ti ga deli z bratoma, če ne bosta imela več svojega kruha!«

Drugi sin je hlebec hlastno iztrgal iz očetovih rok ter mu zabrusil v obraz:

»To pa ni bilo lepo od vas, oče, da ste nam kruh zaklepali in ga nam tajili!«

Krivični sinov očitek je umirajočega še huje zadel in le s težavo se je premagal.

Nato je poljubil še zadnji hlebček; nanj so že padale grenke solze.

»Ta je tvoj, sinko moj! Tudi ti ga deli z bratoma! Da ga kje ne izgubiš, bo najbolje, če ga kot prvega lepo skupno pojedete!«

Najmlajši je solzan prikimal:

»Oče, saj me poznate!«

Ko je stari drvar razdelil zadnje tri hlebce kruha, je povzdignil svoj glas in jim zabičal:

»Razdelil sem vam svoje premoženje: tri prave nauke za pošteno življenje, tri sekire drvarice in tri žage ter tri hlebčke kruha. Ne pozabite, da ste sinovi iste matere in istega očeta! Imejte se radi in si kot bratje v sili bratovsko pomagajte! Vidva, starejša, glejta na najmlajšega!...«

Nato se je ljubeče ozrl na najmlajšega:

»Ti pa, sinko moj, ju vedno lepo ubogaj! Ostanite vedno skupaj in nikar ne hodite z naših planin v svet, dela in kruha iskat, ker se vam bo sicer slabo godilo! Vedite pa tudi, da vas bo moja duša ves čas spremljala... Videla bo vsa vaša dejanja in nehanja!«

Ko je ubogi drvar končal s svojo oporoko in ko je vse svoje premoženje — sekire in žage ter tri hlebce kruha — razdelil svojim trem sinovom, je pomirjen legel in lepo za vedno zaspal...

Skozi okence je tedaj posijalo planinsko sonce, ki je z gozdom vred edino obiskalo in poškopilo mrtvega drvarja.

Njegovi sinovi so iz surovih smrekovih desk zbili rumenkasto krsto ter stesali nagrobni križ.

Tretji dan so ga sami odnesli v dolino na pokopališče.

Po očetovem pogrebu so se vrnili na rodno planino ter vzeli vsak svojo dedovano premoženje.

Najstarejši se je odločil:

»Tu ne ostanem! V svet pojdem, iskat si dela in kruha!«
Istega mnenja je bil srednji brat.

Najmlajši je ugovarjal, a zmagala sta starejša brata.

In drvarjevi sinovi so — proti očetovi poslednji volji — zapustili rodno bajtico in odšli z visoke planine.

Za njimi pa je plavala očetova duša, vsa žalostna.

Sprva so hodili lepo skupaj. Hodijo in hodijo, pa pridejo do velike in cvetoče lipe, pri kateri so se cepile tri poti. Drvarjevi sinovi sedejo pod križpotno lipo, očetova duša pa se zaplete med cvetoče veje ter gleda nanje...

Zdajci spregovori najstarejši:

»Tu se ločijo tri poti; za vsakega bo ena!«

»Tudi jaz mislim tako!« je dodal srednji brat.

»Oče nas je rotil, da bodimo vendar lepo skupaj!« je ugovarjal najmlajši.

»Tu se bomo ločili, pa bo!« sta odločila brata. Najmlajši brat se jima je moral vdati.

Med dišečimi lipami je prvič zajokala očetova duša...

Zdajci je začutil najmlajši brat, da je lačen. »Rad bi jedel!« je boječe potožil in že hotel načeti svoj hlebček...

Toda srednji brat mu ga ročno iztrga:

»Tudi jaz sem že gladoven! Dobro, pa si razdelimo tvoj hlebček, da ga še kje ne izgubiš!«

»Potem ne bom imel ničesar več!« se je najmlajši zbal v zli slutnji.

Vtem je vzrasel najstarejši:

»Ti, najmlajši in zadnji otrok, ti postružnik, poslušaj in ubogaj me, ker sem starejši in pametnejši od tebe! Tudi naš oče ti je velel, da me moraš ubogati! Hlebec razdelim jaz!«

In vzel je njegov hlebec ter ga prelomil na pol: prvo polovico zase, drugo za srednjega brata, najmlajšemu pa ni dal niti skorjice.

Med vejami je očetova duša drugič zajokala.

Najmlajši drvar se je prerekal z njima, nato pa ju lepo prosil vsaj za svoj delež kruha, toda starejša brata sta ostala trda ko kamen. Za njegove prošnje se nista niti zmenila; ko pa ju je le nadlegoval, se je srednji brat obregnil:

»Kruh ni za norce!«

»Tako je!« se je zlobno zarežal najstarejši brat.

Nato sta legla potrebuški na zemljo ob lipinem deblu, si z rokami podprla težki glavi, se zazrla v zračne daljave in očitvidno nekaj premišljevala.

Najmlajši brat pa, ko je uvidel, da so njegove upravičene prošnje zaman, je zaradi dolge poti in gladu utrujen legel na drugo stran debla ter kmalu trdno zaspal.

V sanjah se je vrnil na zeleno planino v drvarsko bajto k svojemu dragemu očetu ter mu potožil, da sta mu brata nasilno odvzela njegov hlebček.

Ko se je najstarejši brat prepričal, da najmlajši trdno spi, se je pomaknil k srednjemu ter ga dregnil:

»Ti, preišljuješ!«

»Res! Preišlujem!«

»Kaj pa?« je silil vanj.

»Kako bi bilo vse lepo in čisto prav, če bi bila sama, brez tegale noraka!«

»Vidiš, isto sem mislil jaz! — Midva bi se v svetu že kako prebila in preživela! Res pa je, da le brez njega. Veš kaj! Kar zdajle ga pustiva, naj lepo spi pod to lipo!«

»In ko se zbudi, jo bo mahnil za nama! In tedaj bi nama povsod vse pokvaril, ker takega noraka ne bo nihče maral sprejeti v službo niti za pastirja, kaj šele za kaj drugega. Znebiti se ga morava kar tukajle in to enkrat za vselej!« je zlobno sklenil srednji.

Najstarejši brat mu je vneto pritrdil ter še premišljeval. Kar se udari po čelu ter strupeno izjavi:

»Jo že imam! — Oče nama je velel, da naj gledava nanj, njemu pa tega ni dejal. To se pravi: midva naj gledava, vidiva, on pa ne!«

»Da naju ne bi več videl? — Potem bi on moral biti slep!« je dopolnil srednji.

»Tako je! Slepce ne vidi! In le slep norák naju ne bo mogel najti! Nato ga oslepljenega pustiva kar tukajle pod lipo, midva pa jo mahneva s svojima hlebčkoma kar lepo naprej!«

»Torej sklenjeno! Oslepliva ga!« se je srednji razvnel za bratovo zlobno misel.

Sporazumno sta si pomežiknila ter se ozrla na najmlajšega. Ta pa je sanjal o očetovi bajti na zeleni planini.

Brž sta skočila v goščo med tremi potmi ter tam nabrala suhljadi. Zmetala sta jo na kup; s kresilno gobo sta podnetila šop igličja, in kup je zagorel. Pod suhladjo pa se je jel nabirati žar.

»Kateri ga bo?« je zaskrbelo srednjega.

»Ti ga boš!« je odločil najstarejši.

Toda srednji se je branil in obotavljal:

»Nikoli še nisem koga oslepil!«

»Si mar že pozabil, da me po očetovi poslednji želji moraš ubogati?« ga je najstarejši nahrulil. »Zato, brž ga oslepi!« je trdo velel najstarejši brat.

In res, srednji se je vdal! Izpod ognja je nagraabil še žarečega pepela ter ga vsul najmlajšemu na trepalnice. Nato sta se za lipovim deblom skrila ter oprezala, kaj bo.

Med vejami pa je očetova duša tretjič zaplakala...

Čez nekaj hipov se je najmlajši brat naglo vzdramil iz trudnega spanja; lepe sanje, ko je njegova duša vasovala pri dragem očetu tam na zeleni pohorski planini, so se na mah razblinile.

Z rokami si je mel boleče oči, ki so ga pekle in ščemele.

Pod trepalnicami ga je žgalo in šumeče je sikalo, kot bi bil ogljar vrgel v vodo dva žareča oglja, ki zdaj solze spreminjata v razjedajoč lesni lug. In njegove oči ga v solznem lugu žgo in pečejo vedno huje in huje.

Že so v silnih bolečinah jele ugašati...

Najmlajši je ječal ter klical svoja brata na pomoč.

Toda izza bukovega debla je odmeval le škodoželjni smeh obeh starejših bratov:

»Ha, ha, ha!«

V cvetoči lipi pa so veje čim dalje bolj šumele...

Zaradi strašnih bolečin se je najmlajši drvar prestopil, razširil v temo svoje roke in klical:

»Brata moja! Kje sta, da mi ne prideta na pomoč?« je iskal svoja starejša brata.

»Tukajle sva! Kaj naju ne vidiš?« sta se mu krohotala.

»Oči me tako pečejo, kot bi bile v lesnem lugu, ne pa v mojih solzah! Tako strašno me bolijo, pečejo me kot sam ogljeni žar in žgo, žgo!... Pomagajta mi, sicer bom res oslepel... Saj že skoraj nič več ne vidim... Kje sta, brata moja, da mi ne pomagata iz strašne nesreče?... Ali sta že pozabila, da nam je oče naročil, kako si moramo v sili drug drugemu lepo bratovsko pomagati?«

»Nisva pozabila! Oče je dejal, da naj gledava nate...«

Tako je prosil zaman, ker njegova zlobna brata sta imela namesto srca — kamen.

Ko se je oslepeli drvarček znova tipaje prestopil, je padel, ker njegove oči so ugasnile v pekočem ognju. Njegove oči so bile zdaj mrtve...

Izza lipovega debela se je ponorčeval najstarejši:

»Naposled se te bova le znebila, tebe noráka! In sama pojdeva po svetu; s seboj vzameva seveda oba hlebca kruha, ker le-tega ti tako ne boš več potreboval! Čim prej umreš, tem bolje zate!«

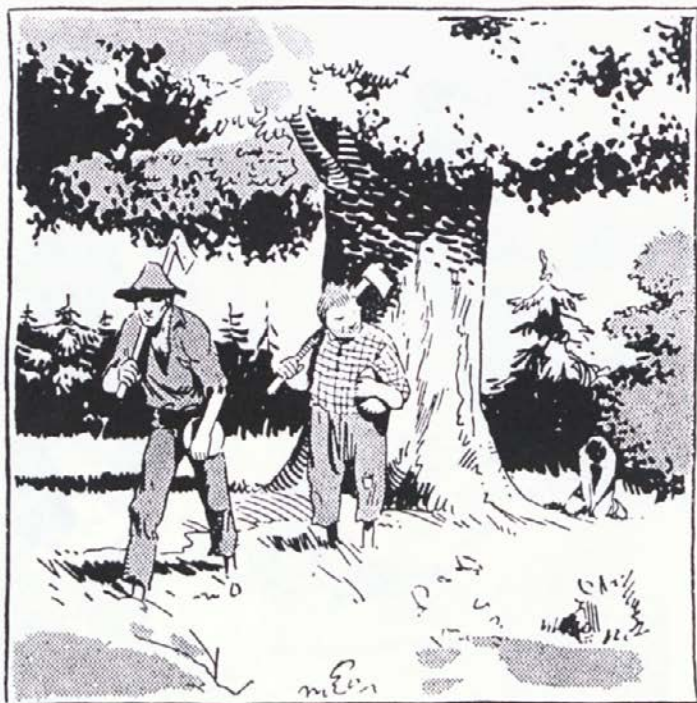
Srednji brat pa je še dodal:

»Kaj bi nori slepec na tem svetu? — Za slepega noráka je smrt v resnici največje veselje, ki ga še lahko učaka!«

Slepi drvarček je od groze onemel:

»Saj tega nista govorila vidva, brata moja! To je bil hudičev glas. Ne, ne morem verjeti, da sta to bila vajina glasova!«

Starejša drvarja sta se posmehljivo namrdnila, češ da je njima pač vseeno, če najmlajši ne more verjeti, da bi to bila ona, ne pa sam hudič.

Nesrečnež pa ju je še prosil in rotil:

»Ne pustita me zdaj samega, mene slepca! — Brata, brata moja! Ne marata li več vedeti za poslednje očetove besede, da moramo hoditi skupaj, skupno delati, v sili pa si drug drugemu lepo pomagati, če hočemo biti srečni?«

Od silne boli v očeh in v svojem srcu je umolknil, nato pa bridko vzdihnil:

»O, ko bi še živel naš oče! In ko bi on to vedel!«

Toda kot kamen trdosrčna brata sta pobrala vsak svojo sekuro drvarico ter vsak svoj hlebec kruha ter ga zapustila. Odšla sta oba proti Dravski dolini; najstarejši po spodnji, srednji pa po srednji poti.

Najmlajši drvar, slep in nor, je zdaj ostal sam s svojo nesrečo: z mrtvimi očmi in s strašno bolečino v srcu.

Zdajci se spomni svojega rajnega očeta.

Čez hip ga je presunljivo poklical in mu tožil:

»Oče, oče, oče! Obljubil si nam, da nas bo tvoja duša vedno spremljala, nadzorovala naša dejanja in nehanja ter gledala na nas... Kje si zdaj, duša očetova, zdaj ko sem ostal sam v nesreči, jaz slepi norák?...«

Znova je prisluhnil in znova se je v lipove veje zapletel njegov zdvojeni krik:

»Duša očetova, kje si?«

Toda njegovo uho ni čulo ničesar v odgovor; mrtve oči so ga še huje žgale in pekle, njegovo dobro srce pa se je v bridki bolečini stisnilo, da mu je v sencih silneje zašumelo. In nezavesten je padel na tla pod cvetočo lipo.

Ko je med cvetočimi vejami križpotne lipe zamrl zadnji krik slepega drvarčka, najmlajšega sina planinskega drvarja, je dišeče cvetje trepetalo, kot bi bil vanj zavel sočutni vetrič.

Pa ni bil to vetrič, temveč bila je to očetova duša, ki se je nad bratovskim zločinom tako silno užalostila, da je zajejala in zaplakala ter od groze vztrepetala.

»Pravični Bog! To da sta bila moja starejša dva sinova? In če sta bila, čemu si jima v prsi položil namesto čutečega srca — ledeno mrzel kamen, neobčutljivo srce, zlobno kakor strupena kača gadovka?«

Beli drvar se je zgrozil nad svojima sinovoma ter tiho zaupal v božjo pravico in sveto maščevanje.

»Dobri Bog, usmili se mojega sinčka, slepega noráka! Ne dopusti, da umre od gladu v tej samoti!« je pomolil za svojega najljubšega sina.

Tedaj se je nad cvetočo lipo odprlo nebo in nebeška svetloba se je razlila nanjo in na očetovo dušo, ter se kot sončni cekini zmuznila z lista na list, z veje na vejo in padla na zemljo pod cvetočo lipo.

In beli drvar je molil:

»Dobrotno nebo, ki si se nad menoj odprlo ter razsvetlilo to pričo bratovskega zločina; razsvetli mu mrtve oči, vrni mu vid!«

In tedaj so se odprli nežni cvetovi lipovcev in lipovk ter posrkali vase solze očetove duše, ki se je nesrečna solzila nad svojimi tremi sinovi; belčko cvetje je jelo mediti zdravilno lipovo mano in lipovke so jele rositi božjo roso; dišeče cvetne čašice pa so se nagnile, da so iz njih začele kapljati medene kapljice kot božje zdravilo za mrtve oči.

In padale so božje rose na oslepljene oči...

Prošnja očetove duše je bila uslišana, zakaj lipova mana je delovala kot božje zdravilo. Izpirala je lesni lug in ogljen pepel, ki mu ga je bil srednji brat natrosil na oči; z izpiranjem je izginjala tudi žgoča bol iz oslepljenih oči, prav tako je prenehala bolečina v razočaranem srcu.

Čez čas se je najmlajši drvarjev sin prebudil iz globoke nezavesti. Pomel si je oči ter jih odprl...

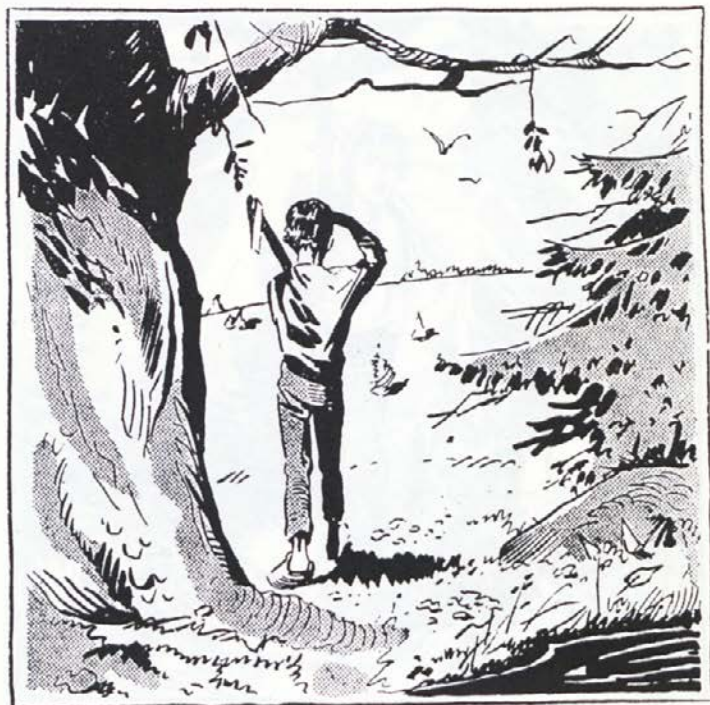
Tedaj je zakričal od neznanskega veselja:

»Vidim, dobri Bog! Gledam, plemenita duša očetova!«

Drvarček svojemu nenadnemu ozdravljenju kar ni mogel verjeti; znova in znova si je z rokami zakril oči, nato pa se spet zagledal v svet.

»Nič več nisem slep, moje mrtve oči so zopet oživiljene, moj vid je zopet zdrav! Zahvaljen, dobri Bog! Zahvaljena, dobra očetova duša!«

Najmlajši drvarjev sin je bil presrečen; zaradi ozdravljenih oči je bil ves prerojen.

Med trepetajočim cvetjem dišeče lipe je bila očetova duša vsa blažena od sreče; prevzelo jo je nebeško veselje, ko je čula veseli vzklik ozdravljenega drvarčka. Nežno je pogledovala na zemljo pod lipo in videla, kako je srečen vstal, kot bi se bil prebudil iz strašnih in morečih sanj. Drvarčkova duša je pela od sreče. Ko pa se je zaman oziral za svojima starejšima bratoma, je žalostno spoznal, da sta ga brata zapustila. Pobral je svojo sekiro drvarico, si jo zadela na rame ter se s križpotja oziral po pravi poti. Slednjič se je odločil za zgornjo pot.

Tedaj je očetovo dušo prevzela trpka žalost, zakaj videla je, da so se njegovi sinovi kljub njegovim prošnjam razšli že na prvem križpotju.

Zgornja pot, ki jo je najmlajši drvar podzavestno izbral, ga je vodila nazaj v domače planine.

Očetova duša ga je kot nežna meglica spremljala, vsa zadovoljna in srečna, da se vsaj eden izmed treh sinov vrača v predrage pohorske planine.

Tam pri domači bajti se je očetova duša poslovila:

»Moj sinko, tu živi, delaj in trpi! In v tem boš našel svojo srečo in zadovoljstvo. Te zelene planine so zdravje in največji dar nebes!«

Odslej je očetova duša kot beli drvar obiskovala zdaj najstarejšega, zdaj srednjega sina, najčešče in najdlje pa se je zadrževala pri najmlajšem drvarju na visoki pohorski planini, zakaj ta ji je bil najdražji.

In obiskovanje belega drvarja je bila nevidna vez, ki je vezala tri brate, drvarjeve sinove.

Drvarjevi sinovi so se bili torej že pri prvem križpotju ob cvetoči lipi razšli.

Najstarejši je šel po srednji poti.

Srednji si je izbral spodnjo pot.

Najmlajšega pa je zgornja pot pripeljala nazaj na visoko planino, kjer je stala rodna koča.

In tako so se bili trije bratje ločili...

Spodnja pot je najstarejšega drvarja peljala po globokem klancu proti ozki, a prelepi Dravski dolini. Kadar koli se je nehala klančna pot na gozdni ravni, je drvar postal in sédel za kratko časa na štor ter se lotil kruha. Med južino pa je zrl v dravsko tesen, skozi katero je drla srebrna Drava, da se je njeno večno šumenje vzpenjalo po obeh njenih zidovih, po pohorskih in kozjaških pobočjih.

Ko pa je prišel v dolino, je zagledal lepi limbuški grad.

Najstarejši drvar se tedaj napoti proti gradu vrh hriba, da bi tam povprašal za delo in za službo. Pa sreča staro ženo in jo povpraša:

»Čigav je ta grad?«

»Limbuški grad je to, limbuški!« je začela ženica. »Na njem pa živi mlada graščakinja, ki je tako hudobna in zlobna, kakor je neki lepa. Pravijo, da nima srca, kakor mi drugi navadni ljudje, temveč da se ji je v prsih zvila kača gadovka in da tako zbada ter opleta s svojim strupenim jezikom, da ji noben hlapec, nobena dekla, skratka noben delavec ne obstane v graščinski službi. Celu dninarji so ji bili že zbežali drug za drugim! Če si bil tja namenjen, drvar, nikar ne hodi!« mu je odsvetovala.

Najstarejši pa je nalašč sklenil iti tja na limbuški grad, da vidi in spozna to slaboslavno zlobnico.

Napoti se na limbuški grad in že stoji pred lepo graščakinjo. Okorno se ji odkrije in se ji sloko prikloni nato pa brez besed strmi vanjo, zakaj tako lepe ženske še svoj živ dan ni bil videl.

»Kaj bi pa rad?« ga je vprašala.

»Službe iščem, dela in kruha!« je jecljaje odvrnil.

»Kaj si pa doslej delal?« ga je ledeno motrila.

»Na pohorskih planinah sem drvaril in lesoval, odslej bi pa rad imel malo boljše službo, to se pravi, lažje delo in večji zaslužek,« se je zvijal.

»Pri meni ni lahko služiti, zakaj moj hlapec mora znati delati tako na polju kot v gozdu in še na Dravi!« mu je resno odvrnila limbuška graščakinja.

Najstarejši se je malce prestopil, pokašljaj in pritrjevalno prikimal, češ da mu je prav.

Merila sta se; graščakinja ga je ocenjevala kot delavca, medtem ko je drvar kar buljil vanjo.

»Ni takega dela na tem svetu, ki bi se ga ustrašil ali ki bi ga ne znal prav opraviti!« se ji je pobahal.

»Ali bi se potopil tudi na dno deroče Drave, če bi bilo treba tamkaj kaj opraviti?« ga je hladno skušala.

»Mislim, da se tudi potapljanja ne bi zbal! To se pravi, če dobim mastno plačo!« In s prsti je tlesknil, kot bi že prešteval drobiž, zlatnike seveda.

Limbuški graščakinji je tedaj eno oko zlobno zažarelo, drugo pa je prijazno zasijalo:

»Takega hlapca že dolgo iščem! Če si ti tak, potem si kar pravi! — Sprejemem te v službo!«

Približala se mu je nekaj korakov ter se mu zapeljivo nasmihovala, da je bil že ves zmeden.

Najstarejši drvar je tedaj postal graščinski hlapec, česar se je na moč razveselil.

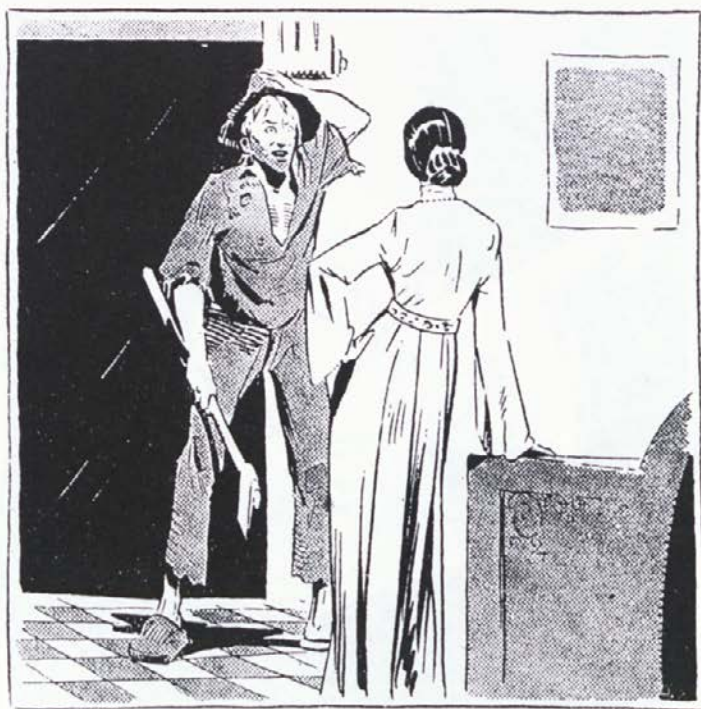
Šele čez čas se je spomnil in vprašal:

»Kakšno delo me čaka?«

Ona pa se je nagnila naprej in mu počasi naročala:

»Nekje na dnu reke Drave raste bajno lepa dravska roža, ki ima neki tako čudovito močan vonj, da zaradi njega krivičen človek umre... Jaz pa imam kamnito srce, strupeno, kot je kačji strup, zato se te rože maščevalke ne bojim! Nasprotno: dravska roža hočem vsekakor imeti vsajeno pod mojim oknom. Pod oknom naj zraste in se razcveti dravska roža in na mojem srcu naj poskusi svojo čudovito moč, ki jo je bojda vsrkala iz naše zemlje... Njo mi poišči na dnu reke Drave ter mi jo prinesi!«

Njene besede so bile trde in ostre kot bodalo.

Ko je najstarejši drvarjev sin slišal, kakšno delo mu je nova gospodarica kot novemu graščinskemu hlapcu pravkar naložila, se je počohal, malo se obotavljal, nazadnje pa ji je kar odkresal:

»Tvoja služba bo pa res prekleto težka! — In če opraviš to nenavadno težavno delo, kakšno plačilo dobim?«

»Kakršno delo, takšno plačilo!« se je muzala.

»Nenavadno delo, nenavadno plačilo!« je pravilno sklepal drvar, zdaj njen novi hlapec. »Torej, kakšno plačilo me čaka? Vedeti hočem prej, preden odidem na delo!«

Zvita graščakinja je malce razmišljala, nato pa zapeljivo rekla:

»Če mi prineseš dravsko rožo, te vzamem za moža!«

»Prav! Prinesem ti dravsko rožo, ali pa utonem v ledenih dravskih valovih!« ji je veselo in za trdno obljubil.

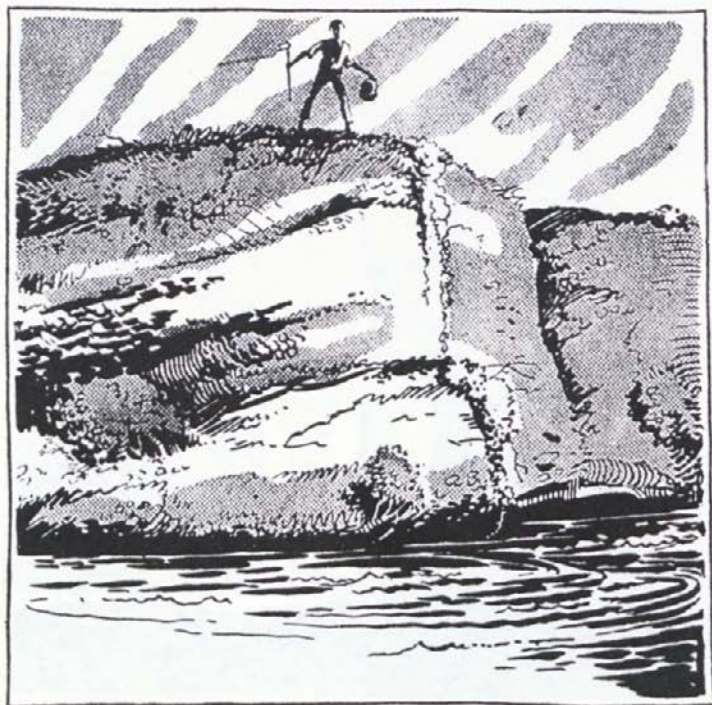
Zapeljivo lepa obljuba ter misel, da po srečno opravljenem delu postane mož tako mlade in lepe gospodarice ter poleg tega še bogat limbuški graščak, ga je vsega prevzela, mu skalila jasen pogled in zmešala sicer bister razum.

»Prinesem ti tisto čudovito dravsko rožo in ti boš moja žena! In ubog pohorski drvar postane bogat limbuški graščak!« je divje vzkliknil, jo žareče pozdravil ter se veselo obrnil. Zgrabil je svojo podedovano sekiro drvarico ter pri priči odšel z limbuškega gradu.

Ubral jo je čez drn in strn, čez njive in travnike kar naravnost proti deroči reki Dravi, da poišče na njenem dnu zanj in za njegovo gospodarico tako dragoceno dravsko rožo.

»Pogum velja!« se je gredoč hrabil.

Že med potjo pa mu je začel upadati pogum; čim bolj se je bližal reki Dravi, tem bolj je rastla skrb.

Ko je najstarejši drvar, zdaj novi hlapec limbuške graščakinje, in če pojde vse po sreči, njen bodoči mož — prišel do deroče reke, se je na vrhu strmega in prodnatega obrežja ustavil ter se zazrl v motno vodovje.

Zazrl se je tja proti večerni strani, kjer so v daljnih meglicah izginjale visoke koroške gore s svojimi ledeniki in planinskimi jezeri.

Tam v nedosežni dalji se zbirajo vode potočnice in reke jezernice ter se mečejo skozi dravske tesni.

Z zelenega Pohorja in strmega Kozjaka pa derejo vanjo še planinski hudourniki ter ji kalijo njeno rumenozeleno barvo, da ji nikakor ni moči videti njenega dna.

In na tem dnu nekje raste čudovita dravska roža.

In prav to rožo hoče imeti limbuška graščakinja, da na lastnem srcu preizkusi njeno čudovito moč...

Po skoraj navpičnem dravskem obrežju je novi graščinski hlapec splezal do rečne struge ter sédel na ploščat kamen. Reka mu je privajala vlažen zrak, tu pa tam je pljusknila vanj prgišče svojih voda, kakor bi ga hotela izzivati.

Njega pa je že sama misel na plavanje, potapljanje in zamudno iskanje v teh ledenih vodah stresla in ga premrazila.

Bil je zares v silni nepriliki; nehote se je spomnil svojih dveh bratov:

»Zdajle bi bilo pa kar prav, če bi bila tukajle! Kot najstarejši bi oba pognal v vodo iskat to presneto travo, onadva bi me pa morala lepo ubogati, saj sta mlajša in tudi naš rajni oče je tako velel!«

Čez nekaj trenutkov pa je jezno zagodrnjal:

»Ko bi le vedel za prostor, kjer raste ta preklicana dravska roža!«

V tem hipu pa je pred njim zrasla bela postava...
Bila je očetova duša.

In beli drvar mu je očital:

»Zaman si želiš, da bi ti zdaj prišla na pomoč tvoja mlajša brata. Zakaž ju pa nisi kot najstarejši vodil? Zapustil si rodno planino, se ločil od bratov in šel sam po svetu. Poleg tega te teži še največji greh, bratovski greh, ker si bratu velel oslepitati brata. Zato boš za kazen živel tako dolgo, dokler se ne spokoriš in ne pretrpiš toliko muk, kolikor jih je pretrpel tvoj oslepljeni brat!«

Najstarejši sin je sprva prestrašeno strmel v belega drvarja; ko pa se je zavedel in se otresel strahu, je hotel s sekiro v roki planiti nadenj, a neka skrivna moč je vela sem od belega drvarja ter ga zadržala, da ga ni napadel s sekiro.

Beli drvar pa se ni niti zganil.

Nato se je drvarjev sin opogumil ter mu velel:

»Če vse tako natanko veš, pa mi povej še to, kje in kako bi najlaže našel čudovito dravsko rožo!«

»Čemu ti bo ta skrivnostna roža maščevalka?« je hotel zvedeti beli drvar.

»Za svojo srečo jo potrebujem!« se je izognil.

»Če je tako, ti pa povem! Skoči v reko Dravo in s sekiro v desnici zaplavaj! Ko boš začutil, da te sekira vleče navzdol, se ji prepusti in se tamkaj urno potopi na rečno dno. Tam boš videl svetlo korenino; odseka je košček in si jo dobro stisni v pest, da je ne izgubiš. Dvigni se na rečno gladino, skrbno vsadi korenino, zakaj iz nje zraste nekoč čudovita dravska roža!«

Najstarejši sin se je belemu drvarju hotel za nasvet lepo zahvaliti, toda njega že ni bilo več nikjer.

Najstarejši brat se brž odloči izvršiti nasvet belega drvarja.

Takoj se požene v ledene dravske valove, držeč sekiro drvarico v desnici. Ni mu bilo treba nič kaj plavati, zakaj reka ga je nesla in nosila kot s splava izgubljen ploh; zato je tem laže pazil na sekiro.

Ni mu bilo treba dolgo plavati, ko se je sekira navpično potopila kot težak kamen; drvar se ji je voljno prepustil, da ga je potegnila za seboj, kot bi bil z vrvjo privezan na potopljeno skalo.

Kmalu se je na rečnem dnu zasvetila čudna korenina, kakršne kot drvar še svoj živ dan ni videl.

»Ta bo prava!« mu je šinilo v glavo.

Z desnico je zamahnil in že je odsekal skrivenčeno korenino bajne dravske rože.

Urno je odsekano korenino preprijel k sekirinemu toporišču ter si oboje pritisnil k prsim, da bi ju med plavanjem ne izgubil.

S prosto roko je sekal rečni tok in se z nogama poganjal ter plaval, tako da ga je voda kmalu dvignila na svojo gladino. Utrujen je legel na hrbet, da se vsaj malo odpočije. S polnimi pljuči je zdaj zajemal sveži zrak. Nato se je z odprtimi očmi zazrl v temno nebo.

Šele zdaj je opazil, kako dolgo se je bil v reki mudil; med tem se je bilo že čisto znočilo; sem od nočnega Pohorja pa se je gnala planinska nevihta.

»Hiteti bo treba, da ji uidem!« si je mislil ter ročno priplaval na dravsko nabrežje. Splezal je — ves do kože moker — po strmem dravskem bregu ter se podal čez ravno podravsko polje proti limbuškemu gradu.

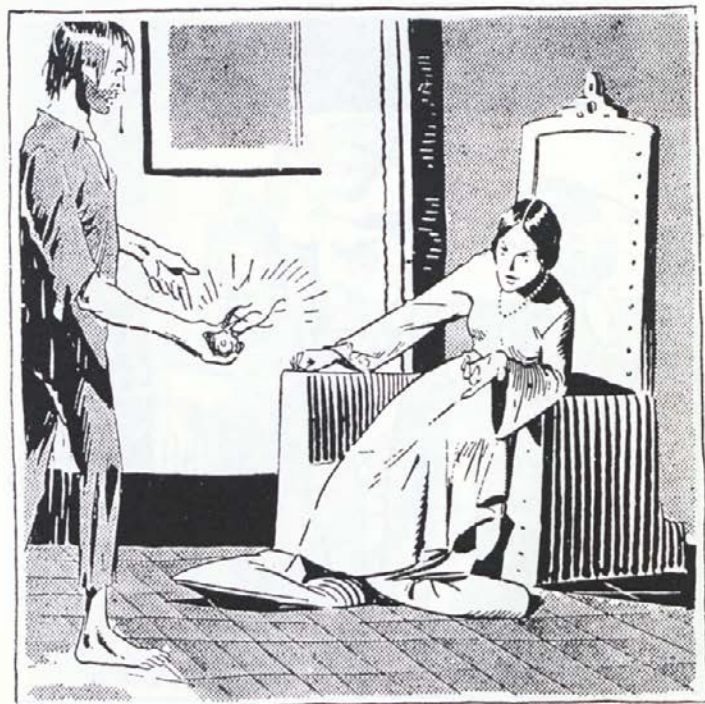
Popolnoma premočena obleka ga je mrazila po vsem telesu, toda v roko mu je bilo vroče, kakor bi bil v dlaneh stiskal ogljeni žar, ne pa čudovito korenino dravske rože, te bajne rože maščevalke.

»Res čudno moč mora imeti ta bajna roža v sebi, da me tako peče...« ga je neprijetno streslo.

»Toda meni nič mar, če je roža obenem maščevalka; glavno je, da postanem limbuški graščak in da se oženim s svojo gospodarico!« se je tolažil ter pospešil svoj težki korak.

Prav tedaj se je na nočnem nebu razdivjala silna nevihta; nalive, blisk in grom... Za gradom je močan blisk — kakor velikanska korenina je bil videti — razparal črno nebo prav do zemlje, da je udar strele drvarja skoraj vrgel k tlom.

»Kam je ta strela zadela?« je vztrepetal drvar ter se kradoma pobral z zemlje.

Nočni bliski so mu razsvetljevali pot proti limbuškemu gradu. Čez grajsko dvorišče je zdirjal naravnost v nadstropne prostore, da čimprej najde svojo gospodarico ter ji izroči kos korenine dravske rože.

Ona ga je v svoji sobani ves dan nestrpno pričakovala; bila je slednjič že prepričana, da je njen hlapec utonil.

Ko pa ga je zdaj zagledala vsega premočenega in zdelanega, ga je hladno sprejela:

»Torej si bil vendarle v Dravi?«

»Bil!« je še zasopel pritrdil.

»Pa moker si ko dravski vodovnik ali pa črnojezerski jezernik!« — Da ti po pravici povem: nisem te več niti pričakovala. Bila sem prepričana, da te je zajel kak dravski vrtinec in da sta se malo zavrtela pa zaplesala vodni ples...« se je ponorčevala.

Najstarejši drvar, grajski hlapec, je graščakinjino roganje le s težavo požrl, saj ga je njeno posmehovanje zdaj bolj premrazilo kot prej dravski valovi. Od njega je curljalo, in kar šklepetal je od mraza. V roki pa je še vedno stiskal odsekano korenino.

»Le rogajte se mi, toda v Dravi sem v resnici bil!«

»Kje pa imaš dravsko rožo?« je vanj zasikala lepa zlobnica.

»Tule je njena korenina!« in pomolil ji jo je pod nos. »Vsadi jo in videla boš, da bo pognala, zazelenela in tudi zacvetela! — Tako mi je zatrjeval beli drvar!«

Graščakinja je molčala in nekaj premišljevala.

»Za opravljeno delo — dobro plačilo!« je trdo zahteval.

Ona pa ga je tako ledeno in strupeno pogledala, da se je kar zgrozil.

Limbuška graščakinja mu je tedaj iz rok vzela odsekano korenino bajne dravske rože ter si jo dodobra ogledala. Nato pa se je hladno odločila:

»Dobro! Vsadim jo! Dokler pa ta korenina ne požene, zazeleni in zacveti, tako dolgo boš čakal na svoje plačilo!«

»To je goljufija, prevara!« je vzrasel drvar, njen hlapec.

»Prav praviš!« Gotovo je goljufija in prevara to, da si me hotel naplahtati, češ da je tale grča korenina čudovite rože maščevalke. Ha, ha, ha! Res si nisem mogla niti misliti, da si tak slepar!«

Stopila je k vratom in nekoga poklicala.

Kar nato je vstopil njen ječar, razbojnik, ki je drvarja zgrabil za vrat.

Gospodarica pa mu je velela:

»V ječo z mojim ženinom!«

Odurni in razbojniški ječar je graščinskega hlapca in gospodaričinega ženina prisuval do najgloblje grajske ječe ter ga vrgel vanjo, železna vrata pa je zatresnil in zaklenil.

V ječi je bila večna noč, trda tema.

»Imam zdrave oči, a nič ne vidim! — To bo huda kazen za strašni bratovski greh!« je jel bridko spoznavati.

»Sem še zdrave pameti, pa bom kmalu bolj nor in slep, kot je moj najmlajši brat!« je skesano dodal.

Spomnil se je zlobne gospodarice; v njem je vse vzkipelo od silnega srda.

Ko pa se je spomnil še njenih besed o dravski roži, se je zravnal kot črn kip in ji s pestjo zagrozil:

»Če je dravska roža res roža maščevalka, boš že še tudi ti skusila njeno pravično moč!«

Misel na dravsko rožo ga je v grajski ječi tolažila.

Srednji drvarjev sin se je bil s križpotja ob cvetoči lipi napotil po srednji poti, ki ga je pripeljala k planinskemu kmetu.

Pri tem je nekaj časa hlapčeval, vendar kmet z njegovim delom nikoli ni bil zadovoljen, pa tudi hlapec ni maral za svojega gospodarja.

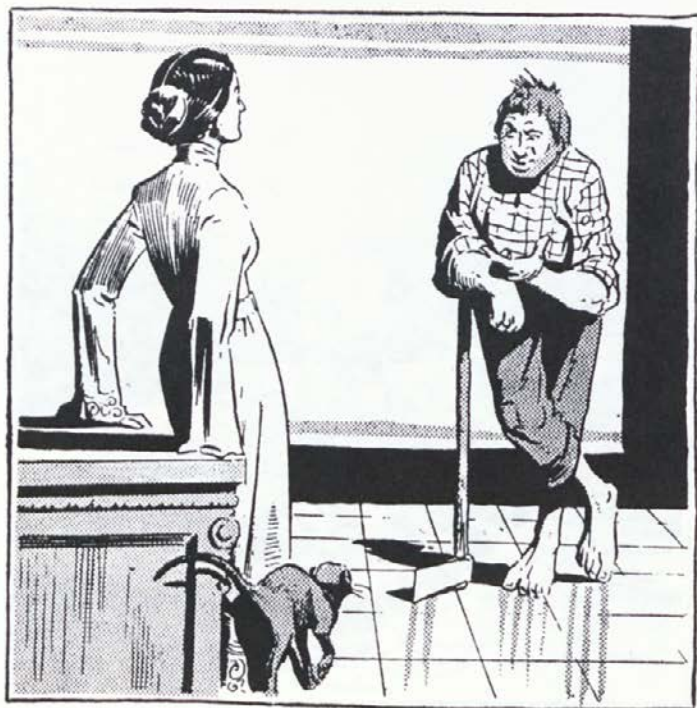
Zato je svojo službo često menjaval; zdaj je pri enem kmetu drvaril in lesoval, zdaj pri drugem kot žagar rezal les.

Toda tudi s to službo ni bil zadovoljen.

Nekoč so ga dravski splavarji vzeli za veslača, toda tudi z njimi se je skregal.

»Na svojem splavu sem sam svoj gospodar,« jim je za-brusil.

Zato je od takrat splavaril najraje sam; na svojem splavu je v daljne dežele plovil zdaj plohe, zdaj rezan, zdaj tesan les.

Ko je drugi drvarjev sin tam dol nekje v hrvaški ravnini prodal svoj splav, je počasi pešačil ob srebrni Dravi navzgor. Domača reka ga je peljala mimo vseh splavarskih gostišč in pivnic in v vsaki se je zaradi ljube pijače zadržal kakšen dan. Mimo starinskega Ptuja, za katerim so nad Slovenskimi goricami klopotci peli svojo pesem o zorečem grozdju, jo je mahnil skozi pšenična polja in mimo bukovih njiv proti zahodu, kjer je med bogatim Dravskim poljem, Slovenskimi goricami, strmim Kozjakom in zelenim Pohorjem ležalo dravsko mesto Maribor.

Nikakor ni mogel mimo zadnjega gostišča.

Od splavarskega pristana se je napolil ob deroči Dravi proti zahodu in prišel do limbuškega gradu.

Ves izkupiček od splava je bil že zapravil, zato je sklenil povprašati na gradu za kakršnim koli zaslužkom.

Ko pride pred limbuško graščakinjo, se malomarno nasloni na svojo drvarsko sekiro in mimogrede pozdravi.

»Me vzameš v službo?« jo malomarno vpraša.

Limbuška graščakinja ga je s pogledom hladno ošvrknila in gospodovalno vprašala:

»Kaj pa znaš delati?«

»Na pohorski planini sem hlapčeval, nato drvaril, lesoval in na žagi rezal les; parkrat sem tod mimo plovil splave. Vse to znam, pa se kakšnega drugega dela tudi ne ustrašim!«

Graščakinja si ga je zdaj že ljubezniveje ogledovala:

»Če si drvaril in splavaril, bil žagar in lesar, potemtakem si gozda prav tako vajen kot naše reke. Če si pa hkrati še tako pogumen kot si bahat, potem si kar pravi hlapec, kakršnega iščem! — Zato te takoj sprejemem v svojo službo!« je dejala prijazno ter ga vroče gledala.

Njeno zapeljivo spogledovanje je dravskega splavarja tako zmedlo, da si je že začel umišljati, kako silno da ji je že vseč.

»Kakšno delo bom pa opravljal?« — je hotel pozvedeti. »In kakšno bo plačilo?«

»Za primerno delo bo tudi pravo plačilo! — Delo pa, ki te čaka, ni nič kaj posebno težavnega, saj si tak silák!«

»Zdaj pa le kar z besedo na dan! Sem že res radoveden!« je silil nestrpno. »Hitro mi povej, kakšno bo delo in kakšno bo plačilo!«

»Potrpi še malo, da ti povem: pri meni ni lahko služiti in kdor se mi zameri, ta je izgubljen. Pred kratkim sem imela hlapca, prav tako s Pohorja doma, ki me je osleparil; namesto bajne dravske rože mi je prinesel le čudno korenino! Zato sem ga vrgla v ječo. — Da boš vedel že v naprej!«

Splavarju taka strogost ni bila nič kaj po volji, kajti bil je svojeglav in trmast; da bi ga pa zaradi malomarnega službovanja vrgla še v ječo, to mu nikakor ni dišalo. Zato se je očitvidno ohladil za tako službo.

»In kaj moram jaz opraviti?«

»Si že kaj slišal o dravskem zmaju na Kačjem otoku in o kačji kraljici z zlato kronico?«

»O, o dravskem zmaju sem pa že čul, saj so splavarji pripovedovali, kako so se ga vedno bali, da bi jim s svojim trupom prav takrat ne zajezil Drave, kadar so pluli mimo Kačjega otoka. Pravili so, da se je nekoč zmaj stegnil z otoka čez rečni rokav in zajezena reka je poplavela vso Dravsko dolino, splav pa je odnesla na polje, kjer je sredi njive obležal kot naplavljen kamen. — O, o njem sem pa res že čul!« je končal svoje znanje o splavarski vožnji po Dravi.

Limbuška graščakinja, ki je svoje zlobne naklepe znala skrivati kot kača svoje noge, se je razveselila:

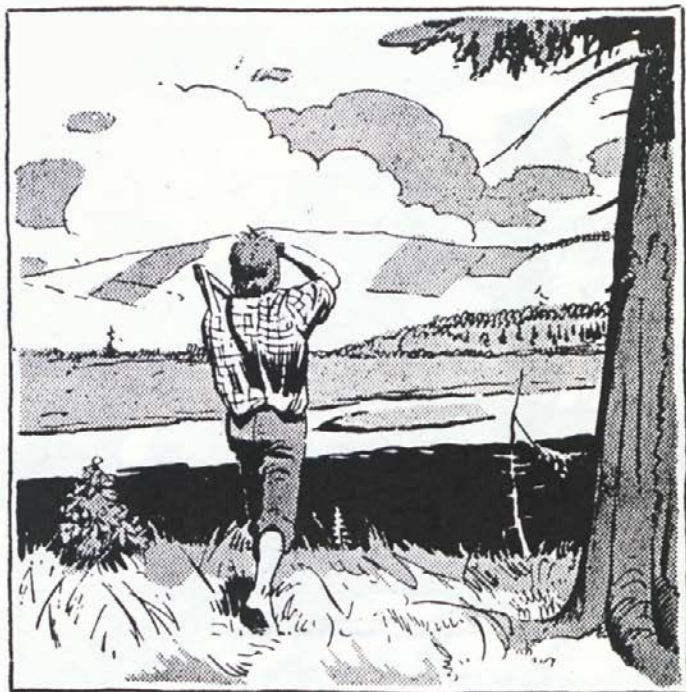
»Prav, da si o dravskem zmaju že slišal! — Tako mi ne bo treba na dolgo opisovati ter ti predočevati težave in nevarnosti, ki te čakajo. Vidiš, sklenila sem storiti konec takim poplavam; in da nam dravski zmaj ne bo več jezil reke ter z njenimi zaježenimi vodami poplavljal naših žitnih polj, boš ti šel nadenj ter ga ubil.«

Prej tako navdušeni splavar se je zdaj popolnoma ohladil; naslonil se je na sekirino toporišče ter obotavljajoč se menil:

»Dejal bi, da je to naloženo mi delo prekleto težavno! — Saj so mi splavarji pravili, da je prenekateri predrznež skušal zmaja ubiti, toda doslej je zmaj ubil še vsakega napadalca! To mi pa nič kaj ne diši!«

Izjavil je tudi, da še ne mara umreti.

Gračakinja pa je odvrnila, da mu je že takoj v začetku povedala, da služiti pri njej — ni lahko, zato pa da bo tem večje plačilo...

»Res, in plačilo?« se je splavar znova razživel.

»Dobiš zlata in srebra, da boš lahko brezskrbno živel do smrti!« je dejala vabljivo.

»Do smrti, si rekla? — Kaj pa, če me pri zmaju doleti smrt?« ga je skrbelo.

»Ne boš prvi in ne zadnji, ki se je in se bo še žrtvoval. Sicer pa, če ne maraš ti ubiti dravskega zmaja, ga bo pa kdo drug, ki ni tak strahopetec kot si ti. In že kar zdajle povem, da vzamem za moža onega, ki bo dravskega zmaja ubil!«

To pa je zaleгло.

Splavar se je odločil; vrgel je svojo drvarsko sekiro na rame in se pri priči napotil proti Dravi.

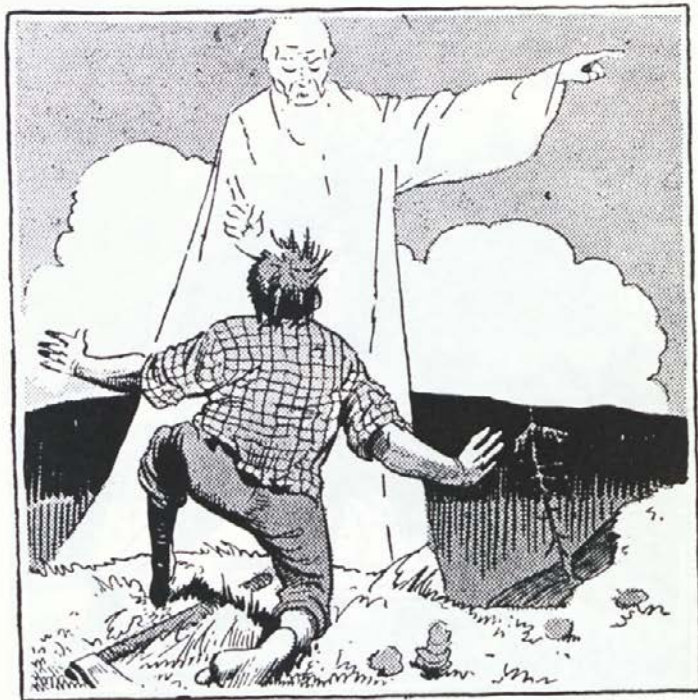

Ko je novi hlapec limbuške graščine dospel do strmega obrežja, se je zagledal tja na Kačji otok, ki je spokojno ležal sredi Drave, kot bi ga reka držala s svojimi rokami v naročju.

Pravijo, da na njem živé edinole kače, zbrane okrog svoje kraljice, ki da nosi z biseri posuto zlato kronico in jo vedno odloži, kadar leže v opoldansko sonce; kačjo kraljico pa da čuva velikanski zmaj... Zmaj pa je doslej ubil še vsakogar, ki se je drznil stopiti tja v kačje kraljestvo.

Pa tudi reka s svojimi globokimi vrtinci preži na drzne plavalce; poleg teh plesočih vrtincev pa na njenem dnu preti smrt: to je bojda ona bajna dravska roža, ki se maščuje nad vsakomur, kdor ima na duši smrtni greh. Zato ji pravijo: roža maščevalka...

Med tem premišljevanjem so mu po hrbtu zagomezeli ledeni mravljinici, da se je ves stresel.

Naloženo mu delo ga je čim dalje bolj mrazilo; v njegovem srcu se je porodilo še neko tesnobno čustvo, neka še nedoločena slutnja, da je podzavestno podvomil, bo li zmaja lahko tudi ubil.

Zdaj se je spomnil svojih dveh bratov.

»Ko bi bila moja brata pri meni!« si je živo zaželel.

»Skupno bi ga prav gotovo ubili!«

V tem hipu je pred njim zrasel beli drvar, ki mu je jel očitati:

»Zaman si želiš njune pomoči, zakaj mlajši brat, ki si ga ti z žarom oslepil, sicer še živi; ker pa je norak, ni tako nor, da bi ti prišel pomagat. Tvoj starejši brat pa ne more priti, ker je zaprt v globoki ječi limbuške graščine, kamor ga je vrgla zlobna graščakinja. Sicer pa si se ju zdaj šele prvič spomnil, zdaj, ko si v sili...«

Srednjega drvarjevega sina je vest o bratovi usodi silno pretresla. Potrt in skrušen je padel pred njim na kolena. Beli drvar ga je trdo obsodil:

»Ne vem, če boš ubil dravskega zmaja. A živeti bi še moral, že zaradi tvoje črne duše, da se boš lahko spokoril za svoj strašni bratovski greh!«

»Nehaj! Rajši mi svetuj!« ga je sin iskreno zaprosil.

Beli drvar se je zdaj nekoliko omeščal in mu dejal:

»Na temle štoru je vedrica mleka. Ko bo zmaj zaduhal dišeče mleko, se bo stegnil čez Dravo, da bi se ga napil. — Tedaj skoči nadenj ter ga s sekiro drvarico skušaj ubiti!«

Čez hip pa ga je znova obsodil:

»Če ti ne boš ubil njega, bo pa on tebe; za kazen, ker si svojega najmlajšega brata osleparil za kruh, povrhu pa ga še oslepil in ga, siromaka, pustil sredi pohorske gošče samega!«

Drvarjev sin se je nato poparjen dvignil in stopil k štoru z vedrico, da bi vanjo pogledal in se prepričal zastran mleka. Zares, vedrica ga je bila polna!

Naglo se je obrnil, da bi se belemu drvarju lepo zahvalil.

Njega pa ni bilo nikjer več; očetova duša je bila medtem izginila prav tako naglo, kot se mu je bila prej prikazala.

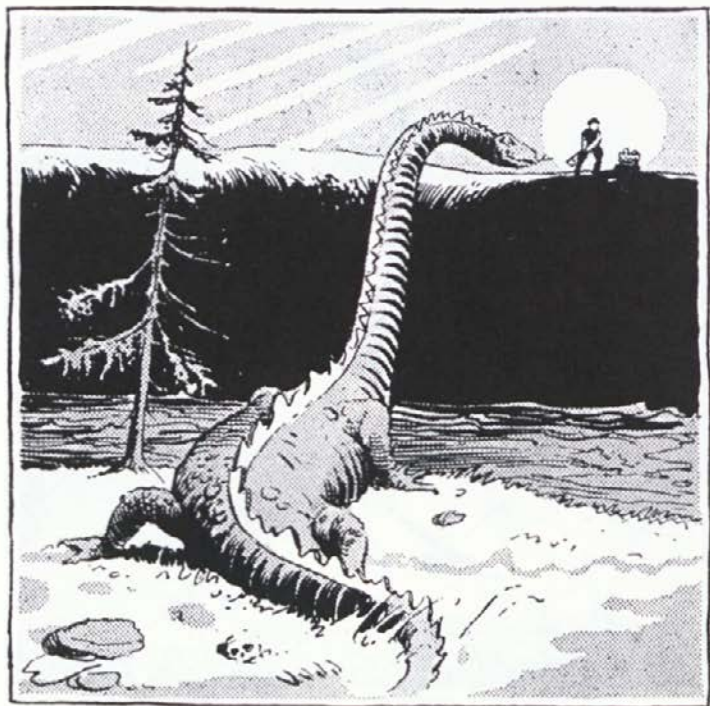
V glavi pa so mu odmevale preroške besede belega drvarja: »Če ne boš ti njega, bo pa on tebe, za kazen...«

V nemiru in čudni slutnji je pokleknil in po silno dolgih letih — zadnjič je molil na očetovem pogrebu — zahrepenel:

»Pravični Bog, odpusti mi moj grozni greh, greh, nad bratom storjen!«

Zdelo se mu je, da je v njegovo srce vstopil mir.

Potolažen je vstal, zgrabil svojo podedovano sekiro, se razkoračil in jel prežati na zmaja.

Mleko v vedrici je silno zadišalo; njegov prijeten vonj je vetrič s Pohorja ponesel čez Dravo tja na Kačji otok, kjer je jel dražiti zmajeve nosnice. Zmaj je živo dvignil svojo kačjo glavo in vsrkaval dražeč vonj po svežem mleku.

Vohal je in vohal ter zavohal mleko tam na drugem dravskem obrežju; stegnil je svoj grozansko dolgi vrat preko rečnega rokava, tako da mu je telo z repom ostalo še na otoku. Zmaj je vohal in tako silno sopihal, da se je hlapcu zdelo, kot bi skozi zimske gozdove piskala burja.

»Še Drava je silneje zabučala,« se je splavarju zazdelo. Drvarju in splavarju je srce silno razbijalo, da je njegove udarce čutil po vsem telesu. Kolena so mu zadrgetala, roki sta se mu tresli.

Takrat pa se je iz rečne struge dvignila na dolgem, dolgem vratu strašna zmajeve glava.

Že tako dolg zmajev vrat pa se je še bolj stegnil in ponese glavo tja k nastavljeni vedrici z dišečim mlekom; za hlapca, ki je prežal nanj, pa se ni niti zmenil.

Zmajevo glava se je sklonila do vedričinega roba; zmaj je mleko še enkrat poduhal, nato ga pa začel željno srkati in piti.

Zdaj šele se je drugi drvarjev sin otresel strahu ter se zganil iz svoje odrevenelosti. Prestopil se je bliže, se še bolj razkoračil, oberoč dvignil in zavihnel svojo drvarsko sekirno ter tako silno zamahnil, da je sekirina rez skozi zrak kar zažvižgala, in na zmajevo glavo je padel prvi udarec...

Čprav je drvar zamahnil z vso svojo močjo, trde zmajevske kože ni niti presekal, še manj mu s sekirno zadal rano; le plitka rez se je pokazala v koži.

Zmaj je mirno srkal dišeče mleko in se za udarec ni niti zmenil, kot da mu je bila na glavo sedla kaka vodna mušica.

Splavarja, zdaj limbuškega hlapca je oblil leden znoj, ko je videl, da ni zmajevske kože niti presegal.

Zato je svojo sekiro zavihtel še silneje ter še močneje zamahnil, prav tako kakor včasih na planini, kadar se je spodsekana smreka že rahlo nagibala, preden se je v smrtnem drgetu zadnjič stresla in nato padla — in sekira je zadela v prvi rez ter zadala zmaju le majhno rano. Iz ranice je pričurljala črnordeča kri ter kapljala v vedrico, kjer se je njena rdečina pomešala z mlečno belino.

Zmaj je pri drugem udarcu s sekiro komaj opazno dvignil glavo, zato pa je tem bolj divje vrgel pogled na nadležnega napadalca ter strašno zavrtel svoje srepe oči.

Drvarju se je zdelo, kot bi ga bili po vsem telesu zbodli sami sršeni. Spreletel ga je dvom, da ga bo ubil. V ušesih pa so mu zazvenele besede belega drvarja...

Iz ranice nad levim očesom je curljala zmajeva kri v vedrico ter se v njej pomešala z mlekom; tako okrvavljeno mleko je zdaj zmaj hlastno srkal.

Drvar pa je znova zavihtel sekiro in tretjič je padla po zmajevi glavi; tudi tokrat je zadel natančno v prej zasekano ranico. Že je drvar dobil pogum; še nekajkrat mora tako zasekati in on bo rešen, zmaj pa ubit...

Zdajci zmaj dvigne glavo in brizgne drvarju v obraz okrvavljenega mleka.

V trenutku ni nič več videl.

Iz rok mu je tedaj padla še sekira. Z dlanmi si je pokril svoje oči, ki so ga jele strašno peči in žgati, kot bi mu bil zenici prebodel s samim peklenskim ognjem.

»Tako strašno je moralo boleti mlajšega brata!« je zaječal v silni bolečini.

Skozi možgane mu je šinilo grozno spoznanje:

»Zdaj sem slep in slep ne bom mogel ubiti zmaja!«

V njegovem zakrknjenem srcu pa se je oglasila še vest:

»Zdaj pride pravična kazen za bratovski greh!«

In še je za hip utegnil pokesati se ter poprositi svojega najmlajšega brata:

»Odpusti mi!«

Vtem pa se je zmajeva glava dvignila visoko v zrak ter sunkoma udarila po njegovi, kot bi bil padel ogromen kij, ter skesanega grešnika pri priči ubila.

Zmaj je nato še mirno posrkal okrvavljeno mleko, sunil prazno vedrico s štora, mrtvega napadalca še zadovoljno povohal, nato pa se potegnil zopet tja na Kačji otok.

Na dravskem bregu je obležal drugi drvarjev sin; tam z gradu pa se je smejala limbuška gospa.

Še isti dan se je po vsej Dravski dolini in po vsem pohorjskem polju razširila razburljiva vest, da je dravski zmaj zopet ubil nekega predrzneža, ki ga je hotel ubiti.

Bil da je prej pohorski drvar in dravski splavar, zdaj pa je bil novi hlapec limbuške graščakinje. Pri njej je služil šele prvi dan in že ga je doletela v neenakem boju z zmajem grozna smrt.

Pravijo, da še vedno tam leži, kjer je padel...

Nihče da se ga ne upa pokopati, ker se vsak boji, da ga ne bi razdraženi zmaj ubil.

»Dravski zmaj je ubil pohorskega drvarja in splavarja!«

Ta grozna novica se je povzpela tudi na zeleno Pohorje ter se širila po vseh planinah in drvarijah, po vseh kmetijah, žagah in mlinih.

Povsod so se zbirali prestrašeni ljudje.

Novico o ubitem pohorskem drvarju je zvedel tudi najmlajši drvarjev sin, ki je kot hlapec volar služil pri nekem planinskem kmetu že vsa leta od takrat, ko se je bil po gornji poti vrnil na pohorsko planino.

Služil je tako vestno in marljivo, da ga je na kmetiji vse vzljubilo in ga rado imelo, čeprav ni bil čisto pri pravi pameti. Vsa ta leta hlapčevanja ni šel s kmetije nikamor, razen iz hiše v hlev, iz hleva v gozd in na pašnik; kvečjemu še na žago in v mlin.

Nihče ga ni mogel spraviti dol v dolino. Plačila ni vzel nikoli, saj ga tudi ni potreboval; s kmetom sta se namreč bila že v začetku tako pogodila, da bo svoj zaslužek dvignil, kadar ga bo potreboval.

To pa da bo takrat, kadar bo šel z visoke planine v svet svoja brata iskat.

O obeh svojih starejših bratih ni ničesar zvedel vse od takrat, ko sta ga bila pod križpotno lipo zločinsko oslepila ter ga v največji nesreči zapustila samega in oslepljenega sredi pohorske planine.

Ko pa je najmlajši brat zdaj slišal, da je dravski zmaj ubil nekega pohorskega drvarja, ni imel več miru; neka neznanca slutnja ga je silila v stran.

Zato je pogumno stopil pred svojega gospodarja ter vljudno poterjal:

»Zdaj je prišel oni trenutek, da mi daste moj zaslužek! Že precej let vam služim, zato menim, da imam že precej zaslužka prihranjenega!«

Gospodar se je temu silno začudil, saj mu o tem, da bo tako nanagloma izterjal svoj zaslužek, nikoli ni črhnil niti besedice; nikoli tudi ni omenil, da bi šel od njega v stran.

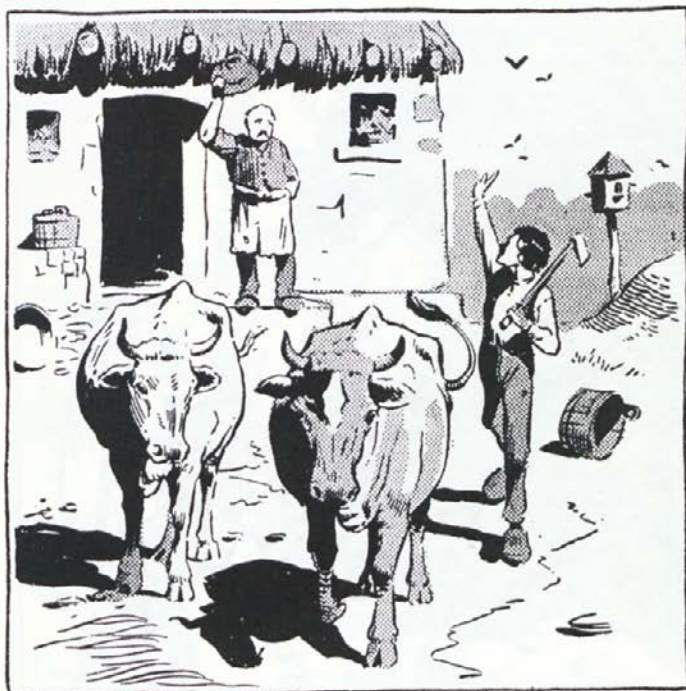
Čez hip pa je kmet vendarle pritrdil:

»Pridno si hlapčeval vsa ta leta, zato imaš tudi prihranjen velik zaslužek: par težkih volov. Vedel pa bi rad, kam hočeš tako nanagloma z njima?«

»Že tako dolgo nič ne vem o obeh svojih starejših bratih. Zdaj ju pojdem po svetu iskat. Vola pa odženem s seboj, da nam bosta v pomoč.

»Če je pa tako, potem ti ne branim; službo lahko zapustiš še danes in tudi plačilo prejmeš še danes!« je dejal kmet.

»Morda se jima godi zelo slabo... Kdo ve? Naš rajni oče pa so nam na smrtni postelji tako naročali in nas rotili, da si moramo v sili drug drugemu pomagati... Že tako smo se hudo pregrešili, ker nismo ostali na očetovem domu lepo skupaj! Pa tega nisem kriv jaz! Brata sta marsikaj zagrešila, zato se bojim, da živita slabo in da se jima celo hudo godi!«

Planinski kmet ga je zadovoljno potrepil po rami ter ga odpeljal v hlev.

Tam mu je odvezal par lepih volov, rekoč:

»Ta dva sta tvoja!«

Hlapčič volar ju je s solznimi očmi pogledal; pristopil je k njima ter ju z rokami objel okrog vratu. Nato je izpod viseče postelje pod hlevskim stropom izvlekel še svojo drago sekiro drvarico, ki jo je bil lepo shranil kot nadvse ljub spomin na svojega rajnega očeta; zadel jo je na rame ter svoja vola gnal iz hleva na dvorišče.

»No, voleka moja, zdaj pa le stopita! Gremo v svet.«

Nato se je svojemu gospodarju lepo zahvalil, mu želel sreče in zdravja ter krenil izpred kmetove hiše.

»Srečno hodi!« mu je kmet zaklical v slovo. »Pa glej, da te kdo za vola ne oslepari!«

Najmlajši drvarjev sin je pred seboj gnal svoja dva vola, ki si ju je bil prislužil z večletnim delom. Vozna pot ga je vodila skozi smrekovje ter ga po gozdnem kolniku pripeljala prav do onega križpotja z lipo. Spustil je vola malo na pašo, sam pa je stopil pod lipo.

V bridkosti in grenkem spominu je podoživel oni bratovski zločin, storjen pred mnogimi leti:

»Tu sta mi brata odvzela moj hlebček kruha. Prav na temle kraju sem žalosten zaspal, ko sta me bila oslepila... In pod temi lipovimi vejami sem zopet čudežno spregledal!... Potem smo se ločili; brata sta zginila v svet, jaz pa sem se vrnil na očetovo planino!«

Zakril si je oči ter obujal grenke spomine na one strašne trenutke, ko so mu oči gorele kot dva žareča oglja in ko ga je obdala nepredirna tema.

Čez nekaj časa je premagal svoj grenki spomin, odprl oči ter se ozrl po treh poteh... Izbral si je spodnjo pot, ki se je podajala v globok klanec ter po njegovem dnu padala vedno niže.

»Ta klančna pot me bo za trdno pripeljala v Dravsko dolino!« je bil prepričan.

Poklical je svoja vola in vsi trije so izginili v globokem klanecu; njegovo dno je bilo po zadnjem neurju silno sprano in ostro. V njem se je oziral zdaj na desno, zdaj na levo:

»Zadnja nevihta je v ta klanec zopet speljala svoj hudournik! Hudourni vodovje pa potem dere, ujeto med te klančne strmine, pogloblja dno, trga stene in odnaša zemljo, pesek in kamenje z vejami vred. In tako se naše klančne ceste zajedajo vedno globlje v zemljo, dokler se ne bodo izpodjedene strmine nekoč zamajale in podsule teh klančnih poti!« je modroval.

Govoril je voloma, ki sta se zdaj sem zdaj tja razumno in počasi zibala v tesni globači ter s svojimi trebui skoraj popolnoma zapirala ozki klanec.

Kar se vola splašita in se zbegana ustavita; hkrati sta pa še tako čudno zamukala, da je volarja kar v srce zbolelo. Zbal se je zanju in brž stopil k njima, da pogleda, kaj je temu vzrok.

»Če je prazen voz, se bomo že nekako stisnili in umaknili drug drugemu!« ju je tolažil, ko se je rinil med njiju.

Ko pa sta se voliča dodobra razmaknila, je tudi on obstal kot ukopan.

Pred njim je stal popolnoma črn možak, ki je v vsaki roki vodil po enega prav tako črnega psa.

Vsi so se tedaj ustavili ter molče čakali; vola sta v črna psa izbuljila oči, psa pa sta vanju zarenčala.

Tedaj se je prvi zganil črni možak ter pomiril svoja črna psa. Volar je prav tako stopil pred svoja vola, da se ne bi preveč ustrašila psov ter mu še kam ne odbezgala.

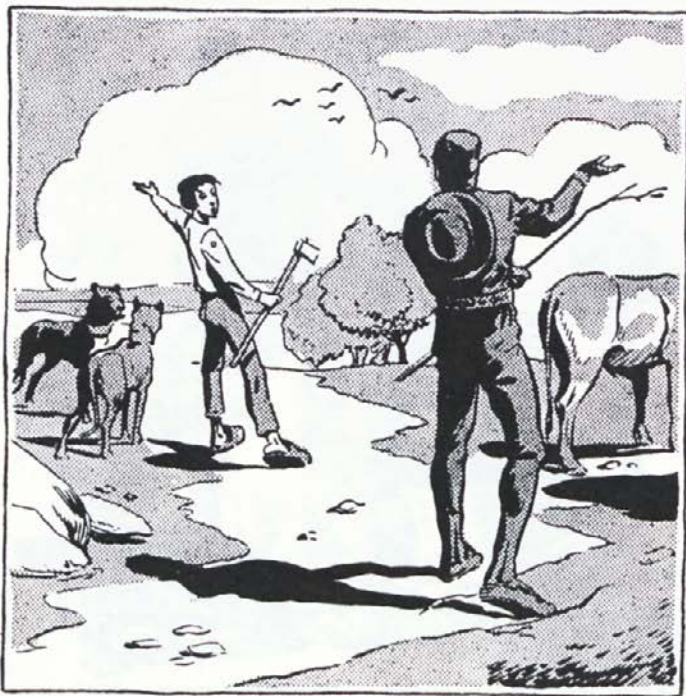
»Dober dan, volar! Sta vola tvoja?« ga nagovori črni možak.

»Moja, moja! Čigava pa si mislil, da sta?«

»Kar tako sem vprašal. Sem namreč mesar, pa bi ju kupil, če ju prodaš!« se je črni mesar takoj razživel in jel mešetariti.

»Ju ne prodam, ker grem v svet svoja dva izgubljena brata iskat! Morda sta v stiski in se jima celo hudo godi, pa jima lahko pomorem...«

»Če je pa tako, potem mi odstopi za moja psa svoja voliča! Psa sta vsa vražja; boš videl, da ti bosta prinesla srečo! Srečo tebi in tvojima bratoma,« je vsiljivo ponujal.

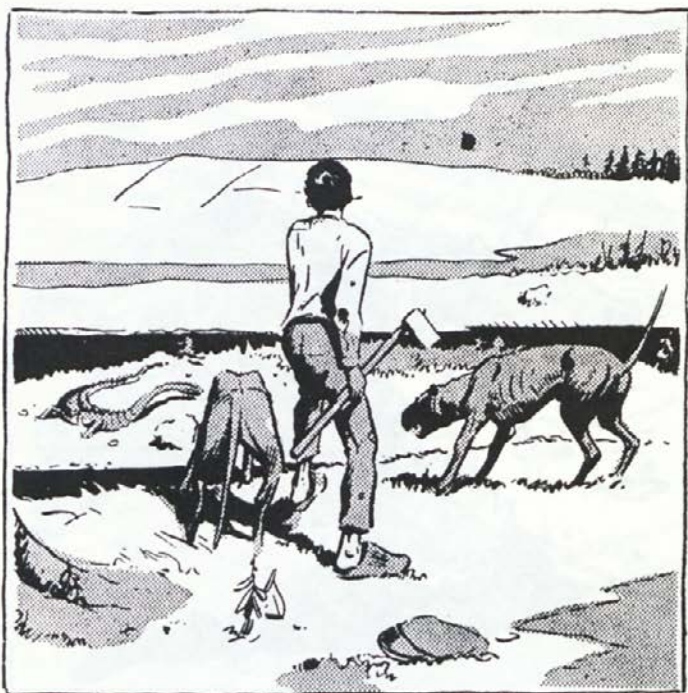
Mladi volar se je ob mesarjevih besedah znova spomnil očetovega poslednjega naročila... in ker v svoji nori glavi ni nič razmislil, je v ponujeno zamenjavo kar pristal. Udarila sta si v roke. In tako je volar prodal mesarju svoja težka vola, zanju pa je prejel dva črna psa...

»Če pojdeš v Dravsko dolino, imava skupno pot! Se bova še kaj koristnega zmenila!« je črni mesar začel kramljati.

»Isto pot imava! — Kaj sem že hotel? Ali si tudi ti slišal, da je dravski zmaj zopet ubil nekega pohorskega drvarja?« je poizvedoval volarček.

»Slišal, kako ne bi! Pravijo, da je prej splavaril po Dravi; na limbuškem gradu pa je služil šele prvi dan in že ga je doletela smrt. A ljudje govorijo, da ga je k temu zapeljala sama limbuška graščakinja!«

Pri tem je eden izmed črnih psov zalajal...

Najmlajši drvarjev sin ga je začudeno pogledal.

Črni mesar pa je nadaljeval:

»Njegovo smrt ima limbuška graščakinja na vesti, kot že toliko drugih!«

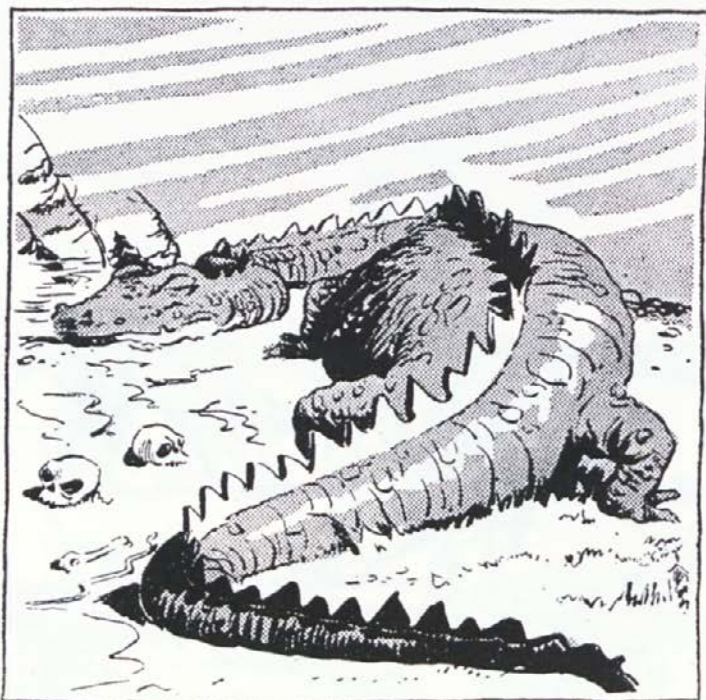
Zdaj je zalajal tudi drugi pes; nato pa sta skupno zatulila, kot bi koga obtoževala. Ko ju je najmlajši drvar lepo pogledal in ju pogladil, sta se mu cvileč zahvalila in se pomirila. In stopali so po globokem hudourniškem klancu strmo navzdol proti dolini. Ločila sta se šele na ravnini.

»Jaz pojdem na zahodno stran! In ti?« je skušal mesar.

»Grem naravnost proti Dravi, ker bi rad videl onega drvarja, ki ga je včeraj dravski zmaj ubil! Zmaja bi ubil...«

»Kar pojdi in glej, da zmaja ubiješ; če ne, bo on tebe, kot je že toliko drugih. Pa srečno!« in mesar je odšel z belima voloma.

Najmlajši drvar se je s črnima psoma napotil proti Dravi, ki se je bila v davnih časih zagrizla med Pohorje in Kozjak.

Ko je došel na prodnati rob strmega dravskega obrežja, se je zastrmel, zakaj sredi deroče Drave je zagledal Kačji otok, na katerem baje žive same strupene kače s svojo kraljico, čuva pa jih grozni dravski zmaj.

In že ga je opazil; na belem prodišču je lenuharil in se sončil; bil je ves zelen kot kuščar; kadar koli je vase potegnil sapo ter jo nato izpuhnil, se je bližnje drevje in bujno zeleno grmičevje zamajalo in streslo, kot bi ga bil zajel silen veter s strmega Kozjaka in večernega Pohorja; njegovo ogromno telo pa je ležalo na toplem prodišču negibno, le z grebenastim repom je zdaj pa zdaj zamahnil kot bi se muhal ali pa si delal hladen vetrič, in vsakokrat se je dvignil v zrak peščeni oblak.

Najmlajši drvar se je stresel od groze ter se zavedel:

»To je torej tisti dravski zmaj, ki je včeraj ubil neznanega pohorskega drvarja, pred njim pa že toliko drugih!«

Vtem sta pristopila črna psa in se mu dobrikala in muzala ter se mu smotljajala okrog nog. Nato pa sta se pognala prav na rob ter divje zalajala tja proti Kačjemu otoku.

Tam pa je silni zmaj leno dvignil težko glavo ter jih divje ošvignil s svojimi žarečimi očmi, ker ga je bilo pasje lajanje vzdramilo iz prijetnega dremanja.

Tudi najmlajši drvar se je tik pred bojem z dravskim zmajem spomnil svojih dveh bratov, nato pa še svojega očeta.

»Škoda, da nista tu!« je obžaloval.

Nenadoma pa se je iznad rečnega rokava dvignila prosojna postava, se zgostila v določne obrise belega drvarja ter se neslišno bližala zgroženemu drvarju.

In beli drvar je spregovoril:

»Če hočeš ubiti dravskega zmaja, stori, kakor ti bom zdajle svetoval! — Zmaja bo zvalilo dišeče mleko, da se bo stegnil sem čez rečni rokav in jel piti nastavljeno mleko. Ko boš s svojo sekiro drvarico zamahnil, glej, da ga dobro zasekaš v vrat in da z drugimi udarci zadeneš v zasekano rano. Pri tem ti bosta tvoja črna psa že kako pomagala; zato se ju pa potem usmili, kot bi bila tvoja brata! ... Nikakor pa ne smeš z maju dopustiti, da bi z mlekom pil še svojo lastno kri, ker to bi bila tvoja smrt!«

»Kdo si, dobri duh?« ga je hvaležni drvarček vprašal otroško nežno in sinovsko vdano.

»Beli drvar sem, duša tvojega očeta!«

Tedaj je drvarček padel na kolena, srce pa je zapelo:

»Pozdravljena, očetova duša!«

Beli drvar se je raznežil, nato mu je pomignil in velel:

»Vstani ter se pripravi na boj z zmajem!«

»Rekel si, dobri duh, da bo zmaja privabilo mleko; kje je?« je najmlajši sin spraševal v skrbeh.

Beli duh pa se je obrnil in z roko pokazal na polno vedro, ki je stalo na štoru, nato pa mu je očetovsko ljubeznivo za-
bičeval:

»Ne pozabi, da zmaj ne sme piti lastne krvi! — Ko ga boš ubil, bo pot na Kačji otok prosta; toda — za vse na svetu — nikar ne pojdi na otok, da bi ubil še kačjo kraljico ter da bi ji nato ukradel biserno zlato kronico!«

Nenadoma se je bela postava razblinila in drvar je znova uzrl dravskega zmaja, ki je medtem že zavohal močan duh po nastavljenem mleku.

Črna psa sta ga vzela v sredo ter divje zalajala.

Drvar je stisnil sekiro drvarico, si jo dvignil pred obraz in vanjo dahnil:

»Ti mi boš rešila življenje!«

Nato si je živo zaželel:

»Ko bi bila zdaj ob meni tudi moja brata! Vsi trije bi že bili kos tej otoški pošasti! — O, brata moja, kje sta, kje?«

Iz teh želj sta ga vzdramila lajajoča psa ter naraščajoče bučanje in šumenje reke Drave. Ko je drvar dvignil pogled, je videl, kako se je bil zmaj prepotegnul ter s svojim telesom dvignil velikanski zeleni jez, za katerim se je nabralo silno vodovje ter v številnih slapovih padalo čezenj.

Zajezena reka je silneje truščala, črna psa sta še bolj divje zalajala ter se v nestrpnem pričakovanju kar tresla po vsem telesu. Nastavljeno mleko pa je še močnejše zadišalo, da je še huje dražilo zmajevi nosnici.

Nenadoma se je izpod obrežnega roba dvignila zmajevo glava, dolgi vrat pa se je še bolj stegnil in ponesel glavo k mlečni vabi v nastavljeni vedrici.

»Zdaj mi pa le pomagajta, kakor najbolje vesta in znata!« je drvar pozval črna psa.

Psa pa sta zalajala:

»Z udarcem še malo počakaj, bova midva najprej napadla! Zato pa pozneje tem huje zasekaj!«

In že sta bliskovito skočila na zmajevo glavo, vsak k enemu očesu; v hipu sta v očesi zasadila svoje kremplje ter ju izpraskala iz očesnih jamic, iz katerih so so pocedile debele krvave solze.

Zmaj je od silnih bolečin strašansko zarjul, da se je njegovo rjojenje razlegalo po vsej Dravski dolini ter odmevalo po senčnem Pohorju in sončnem Kozjaku.

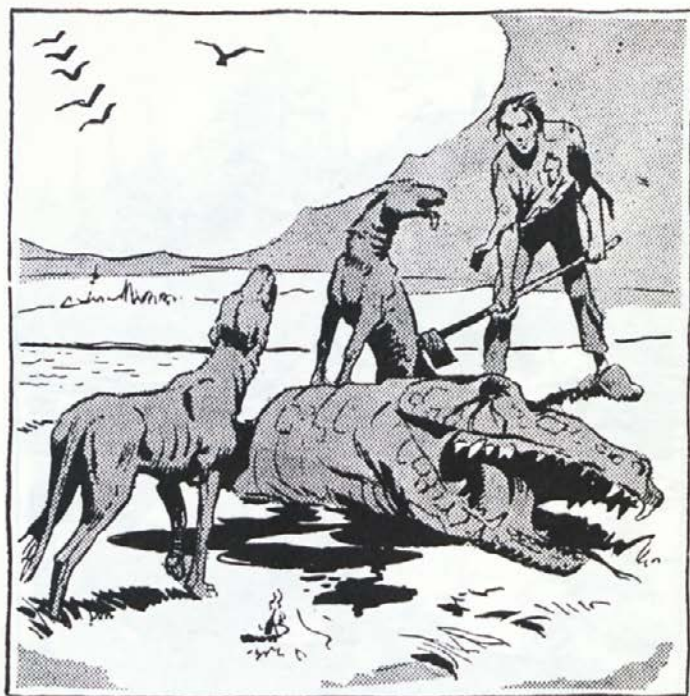
Ko sta bila črna psa raztrgala zmajeve oči, sta urno odskočila in drvar je tedaj silno zamahnil. Sekira drvarica je v zmajev vrat zasekala globoko rano, iz katere je brizgnil rdeč curek, za njim pa se je vлил kar slap krvi.

Črna psa se znova poženeta na zmaja ter se mu zakadita v zevajoč vrat, ki ga prav po mesarsko zdelujeta in mesarita; nato se pa urno umakneta.

»Drvar, zasekaj!« sta zalajala.

Drvar je drugič zamahnil; še silneje se je sekira zasekala v raztrgan vrat na drugi strani; psa sta se v novo rano zakadila še bolj strastno kot v prvo ter trgala in cefrala krvaveče meso.

Zmajevo telo pa se je v rečni strugi strašansko premetavalo, da so se dvigali kar celi vodni stebri, ter se razpuščali v vodene zavese in padali nazaj v reko.

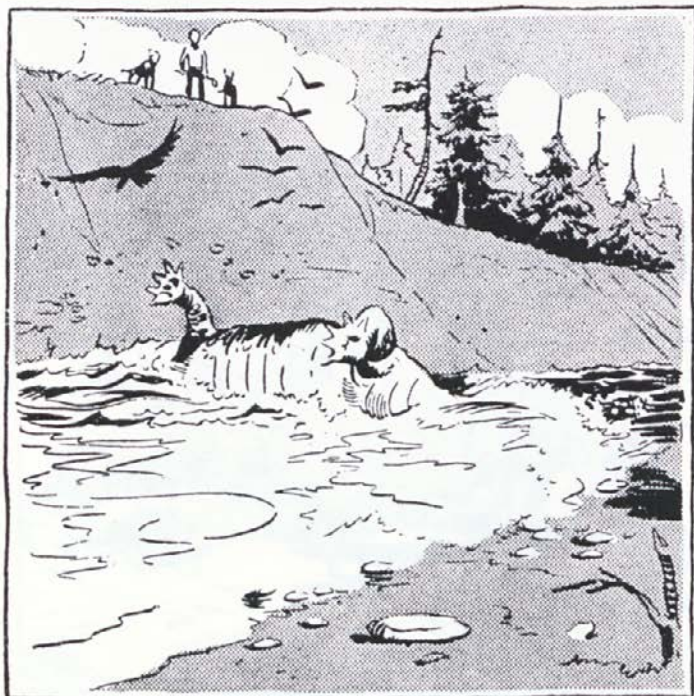
Črnima psoma se je zdajci zazdelo, da je vrat z obeh strani že dovolj zasekan in razgrizen, zato se znova umakneta.

Drvar je zamahnil v tretje in sekira drvarica je tokrat zadela na vratno vretence ter ga presekala. Po tleh se je zvalila odsekana zmajeva glava, od katere je drl kar potočič krvi, medtem ko je brizgajoč vrat nekaj časa mahal zdaj sem zdaj tja kot ogromen grozeč prst; končno pa se je tudi vrat zvalil v razbičano vodovje, kot pade v gozdu spodžagana in spodsekana smreka.

Drvar je prvi hip kot okamenel obstal, saj svojim očem ni mogel verjeti, da pred njegovimi nogami leži zmajeva glava. Po gorah je odmeval še zadnji krik, ko sta črna psa skočila visoko v zrak in zmagoslavno zalajala:

»Ubili smo dravskega zmaja! Zmaja smo ubili!«

Šele v tem trenutku se je drvarček zavedel svoje zmage.

V reki pa se je velikansko zmajevo truplo sunkovito stresalo in vztrepetavalo, dokler se po zadnjih smrtnih sunkih ni stegnilo ter se jelo potapljati.

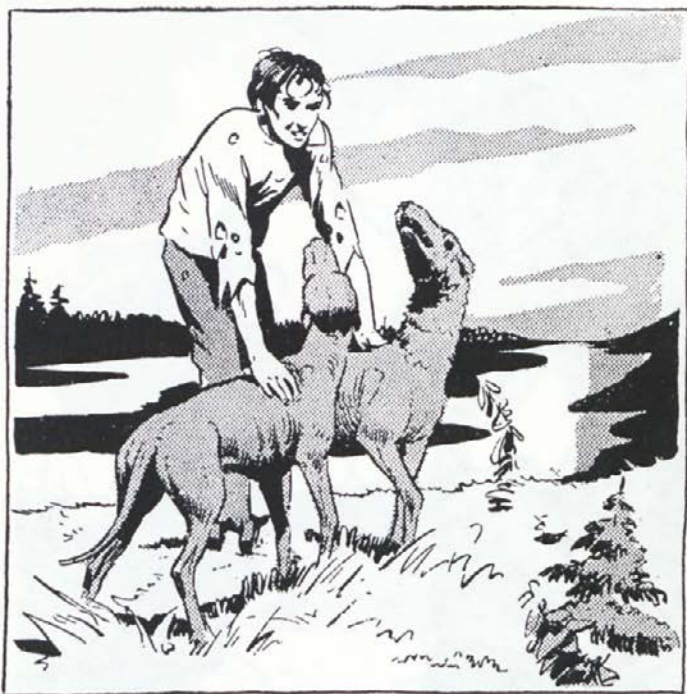
Tedaj je zajezeno vodovje uravnalo zmajevo truplo v svoj tok in ogromen jez, ki ga je bil zmaj prej dvignil s svojim telesom, se je podrl in razpustil. Deroče vodovje je sproščeno začelo počasi valiti zmajevo truplo po globoki strugi navzdol. Reka Drava pa je bila od zmajeve krvi vsa temnordeča.

Ob obrežnem robu pa je stal drvar med črnima psoma, presrečen, ker je s svojo sekiro drvarico ubil dravskega zmaja ter tako maščeval neznanega pohorskega drvarja, ki ga je bil zmaj včeraj ubil...

Zadovoljno je zrl v reko, dokler vodovje ni odvalilo zmajevega trupla po globoki strugi deroče Drave.

Črna psa pa sta še vedno zmagoslavno lajala.

Ko je izginilo valeče se zmajevo truplo, ki je v daljavi bilo videti, kot bi reka plavila ogromen ploh pragozdnega drevesa, sta črna psa zadovoljno utihnila, se od minule nevarnosti še razburjeno tresla ter zdaj pa zdaj veselo zacvilila.

»Pa smo ga le ubili, dravskega zmaja!« je drvar od veselja zavriskal, da je odmevalo po vsej dravski soteski in polju.

Nato pa se je naslonil na črna psa ter ju iskreno pohvalil:

»Sta bila že pridna, prav pridna! Vajin gospodar, črni mesar, me ni naplahtal, ko sem vaju s parom volov odkupil; tudi nalagal me ni, ko mi je prerokoval, da mi bosta prinesla srečo! In tudi očetova duša mi je dejala, da mi bosta že nekako pomagala v neenakem boju z otoško pošastjo!«

Ta trenutek se je spomnil očeta in obeh bratov; v njegovem dobrem srcu se je veselje pomešalo z žalostjo:

»Zdaj bi bili prav gotovo vsi trije name ponosni!«

Črna psa sta bila drvarjeve pohvale silno vesela: dobri-
kala sta se mu ter cvilila in se smehljala, dokler nista po-
skočila ter se mu s prednjima tacama naslonila na prsi.

Najmlajši drvarjev sin ju je božal in trepljal, ko pa jima
je pogledal v oči, je ostrmel, kajti zopet ni mogel sam sebi
verjeti.

»Take oči sta imela moja brata!« se je začudil.

»Saj tudi sva tvoja brata!« sta psa hkrati zalajala.

»Kako? Moja brata — pa črna psa?« se je najmlajši brat
čim dalje bolj čudil.

In psa sta ga proseče gledala ter milo zacvilila:

»Tvoja brata — črna psa!«

»Kako pa sta postala to, kar sta: črna psa? In kako sta
prišla v roke tistemu črnemu možaku, od katerega sem vaju
odkupil? Govorita, zakaj jaz si tega ne znam razložiti!«

Tedaj je prvi pes zalajal svojo žalostno zgodbo:

»Sem grešna duša tvojega najstarejšega brata... Od one križpotne lipe sem odšel po spodnji poti, ki me je pripeljala na limbuški grad: o, ko bi me le nikoli ne bila! Povprašal sem za službo. Limbuška graščakinja, kakor je bila lepa, tako je bila zlobna, me je sprejela za svojega hlapca ter mi že prvi dan naložila posebno delo: najti ji bajno dravsko rožo! Odšel sem k Dravi. Očetova duša mi je lepo nasvetovala in res, našel sem korenino. Ko sem jo gospodarici prinesel, se je zločinsko norčevala ter me kot sleparja vrgla v najglobljo ječo, namesto da bi me bila vzela za svojega moža. V ječi sem leta in leta trpel, dokler me smrt ni rešila; včeraj sem umrl. Moja duša pa se je za kazen spremenila v črnega psa in taka tudi bo, dokler mi ti ne odpustiš!«

Milo je zacvilil, da bi se ga usmilit.

Najmlajši drvarjev sin je od začudenja kar zazijal in ni mogel črhni niti besedice. Nemo je pogledal drugega psa.

Ta pa je pripovedoval:

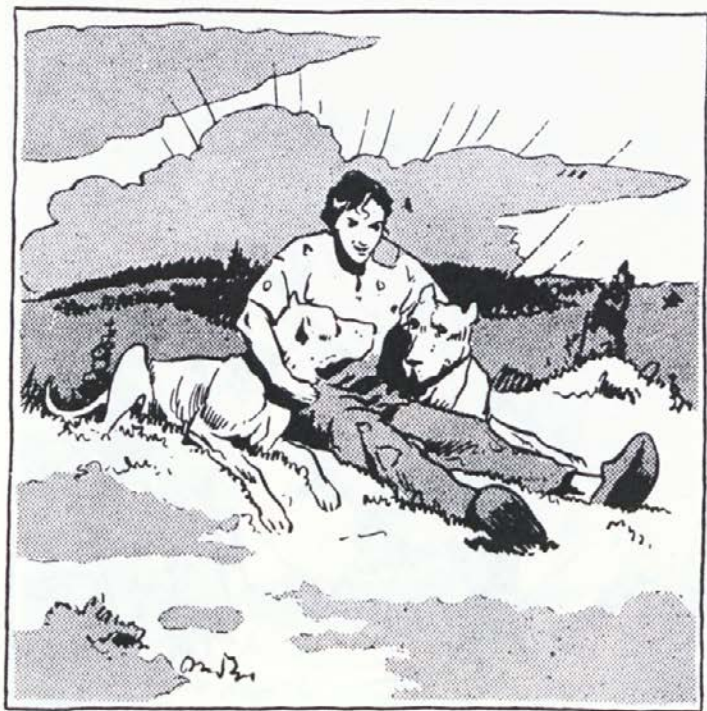
»Sem črna, grešna duša tvojega starejšega brata! — Jaz sem ti vsipal ogljenega žara in pepela v oči ter te oslepil... Nato sem odšel po srednji poti v svet dela iskat. Precej let sem se potepal in klatil po tem božjem svetu; nazadnje pa sem tudi jaz povprašal za službo na limbuškem gradu. Graščakinja me je sprejela in mi naložila, da moram ubiti dravskega zmaja ter ji prinesiti odsekano glavo. Vse bi bilo po sreči, a zmaj se je napil lastne krvi, mi brizgnil v oči okrvavljenega mleka, in pri priči sem oslepel. Šele tedaj sem prebridko občutil svoj grozni greh, ko sem bil tebe, svojega brata, oslepil. In včeraj me je, slepca, dravski zmaj ubil! — Za kazen se moja grešna duša zdaj potepa kot črn pes!«

Najmlajši brat je od srčne boli zajecal in klecnil na kolena, ko je bil čul žalostni zgodbi obeh bratov. Psa pa sta hotela zvedeti še njegovo zgodbo, zato jo jima je povedal:

»Pod cvetočo lipo sem nezavesten obležal. Ko pa sem se prebudil, sem bil zopet zdrav kot prej. Moral se je zgoditi čudež, da čudež! In vrnil sem se na planino ter pri nekem kmetu do včeraj služil in si prislužil dva vola. Ko pa sem čul, da je dravski zmaj včeraj ubil nekega pohorskega drvarja, mi srce ni dalo več miru; vzal sem vola in odšel s planine. Sredi globokega klanca pa sem srečal vaju... Da, kdo pa je bil vajin gospodar, oni črni mesar?«

»Sam peklenski zlodej je dobil najini grešni duši v svoje kremplje in, če naju ne bi odkupil ti, bi bila pogubljen za vse čase. Zagrešila sva enak greh, enaka kazen naju je doletela in oba sva včeraj ob isti uri umrla!«

Najmlajši brat je zdajci bridko zajokal in tožil:

»Tako sem ostal sam, čisto sam na tem božjem svetu! In vaju je zadela božja kazen! Oba sta včeraj ob istem času umrla, eden v ječi, drugi na dravskem bregu! O, brata moja, kaj naj napravim, da vaju rešim, da se ne bosta več klatila po svetu kot črna psa?«

Psa pa sta ga cvileče zaprosila:

»Odpusti nama najin strašni greh!«

Najmlajšemu drvarju sta se bratovi duši silno zasmilili; ko se je še spomnil očetovih poslednjih besed, da si morajo v sili drug drugemu pomagati, ter njune pomoči v boju z zmajem, se je odločil; nežno ju je pobožal in objel:

»Odpuščam vama, saj sta dovolj pretrpela za svoj greh!«

V tem trenutku se je črna pasja dlaka začela beliti in že čez nekaj hipov sta prej črna psa postala snežnobela.

Med belima psoma je bil najmlajši brat ves srečen; krepko ju je stisnil k sebi in se zasanjal v zelene dalje:

»Če bi nas zdajle videla očetova duša, bi se nas prav gotovo razveselila; saj smo skupaj in drug drugemu smo si bratovsko pomagali!«

Bela psa pa sta zalajala:

»Najini grešni duši si rešil! — Toda najino smrt moraš maščevati! Maščuj se nad lepo zločinko, limbuško graščakinjo, ki naju je prevarila in hladno poslala v smrt! Ponesi ji odsekano glavo v dokaz, da si dravskega zmaja ubil; za kazen pa naj požre zmajev jezik, da se bo pri priči spremenila v zakleto zmajevko!«

Njun brat pa je bil dobrega srca, zato je odkimal:

»Glavo ji pokažem, a jezika ji ne bo treba pojesti, ker sicer bi moral potem ubiti še njo, zmajevko!«

Bela psa sta tedaj znova zalajala:

»Če je ne maraš zakleti v zmajevko ter potem ubiti, pa vsaj zahtevaj nama obljubljeni plačilo!«

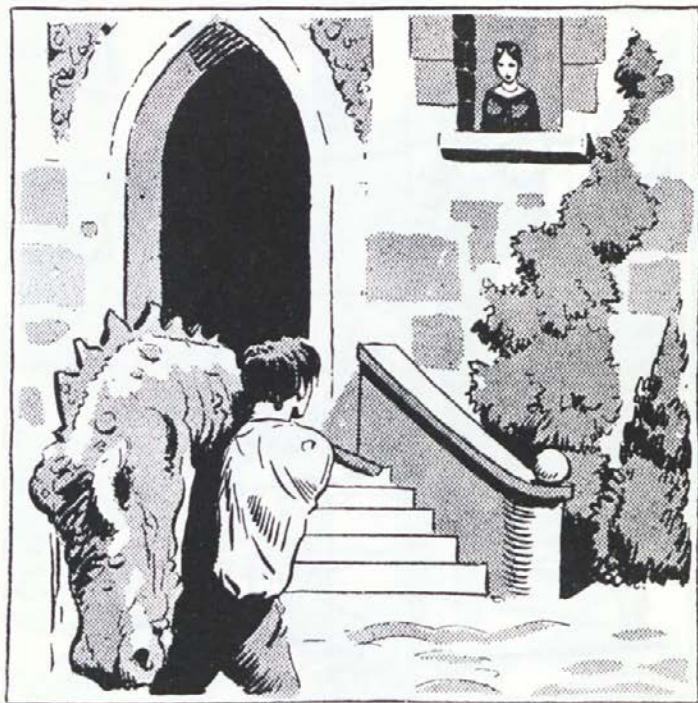
»Kaj vama je obljubila?« je bil najmlajši radoveden.

»Da naju vzame za moža!« sta psa zalajala.

»To si bom dobro premislil, ker dovolj je že, da je vaju pogubila! — Kaj naj še storim za vaju, o brata moja?«

»Najini trupli poišči! — Potem pojdi na zeleno Pohorje ter posekaj ono križpotno lipo, ki je videla najin bratovski greh. Naj izgine še zadnja priča najinega zločina! Iz njenega debla izteši za najini trupli dve krsti! Nato pa naju pokoplji v očetov grob, da bomo vsaj mrtvi lepo skupaj... Potem se vrni na zeleno Pohorje v rodno bajto in bodi srečen!«

Ko jima je najmlajši brat obljubil, da bo vse to storil, sta bela psa izginila.

Ko sta izginili bratovi duši, je najmlajši drvar pobral svojo sekuro drvarico ter na leseno toporišče obesil zmajevo glavo; zadel si jo je na rame ter se brž napotil proti limbuškemu gradu.

Na grajskem dvorišču pa je obstal kot ukopan.

Na oknu je bil zagledal mlado, prelepo limbuško graščakinjo. Njena lepota ga je prevzela, saj take ni videl še svoj živ dan, saj je poznal le trdo lepoto kmetic in deklin.

»Ti si torej tista, ki mi je pogubila oba brata!« mu je šinilo v glavo; srce pa se je v jezi razburilo. A premagal se je.

Tedaj je sklenil, da bo z njo trd in nedostopen za vsako njeno lepo besedo, za vsak njen lep pogled.

Graščakinja pa je že kovala naklepe, kako bi se tudi tega prišleca znebila, da ji ne bi bilo treba izpolniti dane obljube, da bo vzela za moža tistega, ki bo ubil dravskega zmaja.

Mahoma je izginila od okna in že je bila pri njem na dvorišču ter strmeče opazovala zdaj njega zdaj odsekano zmajevo glavo, da ni mogla črhiniti niti besedice.

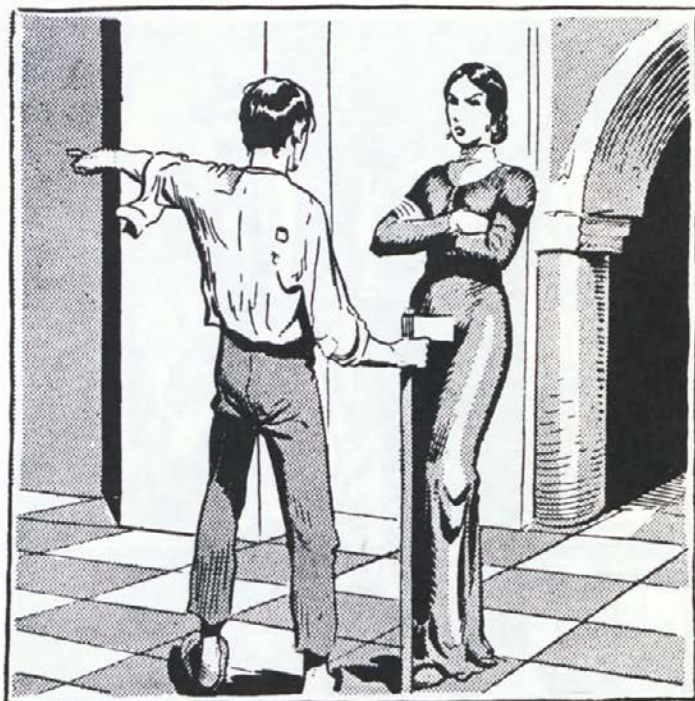
Tedaj je drvar pred njene noge vrgel zmajevo glavo in trdo zasekal:

»Tu imaš odsekano glavo dravskega zmaja v dokaz, da sem ga res ubil! — Česar ni moglo izvršiti toliko drugih, to sem naredil jaz!«

»Zdaj bi pa rad plačilo, ne?« se je lepa zlobnica zbala.

»Najprej mi odgovori na tole vprašanje! — Iščem svojega brata... Ali ni pred leti pri tebi iskal službe?«

»Že mogoče! Toda kako naj bi jaz to vedela? Toliko hlapcev, delavcev in dninarjev mi je že služilo in delalo, da se ga res ne morem spomniti! Morda je bil pri meni, morda tudi ne! Kdo bi to vedel?« se je zvijala kot kača v precepu.

Limbuška graščakinja ga je zapeljivo pogledala in rekla:

»Res se ne spominjam, da bi bil tvoj brat kdaj pri meni služil!«

»Če se ti ne spominjaš, pa za trdno vem jaz, da ti je leta in leta služil! — Poiskal ga bom sam, zato mi razkaži ves grad! Ogledati si ga hočem vsega: od najvišje dvorane do najgloblje kleti, od najsvetlejše sobane do najtemnejše ječe!« je odločno dejal drvar.

Ta drvarjeva zahteva je ponosno gospodarico nemalo zbegala; sklenila ga je napojiti, zato se je hinavsko vdala:

»Srčno rada ti razkažem ves svoj grad! — Gotovo nisi še nikdar bil v takih dvoranah in sobanah, v takih kletih in v drugih podzemeljskih prostorih... Razumem, razumem tvojo radovednost, da si kot pohorski drvar razgledaš lep grad! Nikakor pa ne razumem, da te tako zanimajo grajske ječe.«

Drvarček je že začel dvomiti o njeni zvijačni zlobi, saj je bila z njim tako prijazna kot še nikdar nobena kmetica ali dekla. Prikradel se mu je že dvom: »Brata sta z menoj zelo grdo in nepošteno ravnala; kaj pa, če sta me tudi tokrat prevarala in nalagala? — Nič, prepričati se hočem!« se je za trdno odločil ne vdati se dvomu.

In limbuška graščakinja je vzela snopič ključev ter ga vodila za seboj od velike grajske dvorane pa vse do stanovanjskih soban; povsod mu je vse pojasnjevala in razkazovala, toda nikjer ni drvar zasledil prav ničesar sumljivega. Iz nadstropij sta se podala v pritličje in od tam po polžasto zavitih stopnicah v grajsko podzemlje.

»Tu so moje grajske kleti! Ali ne bi hotel malo pokusiti, kakšno vino je v mojih sodih? Kakšen je pekrčan in limbuščan? Dozdaj si pil gotovo le studenčnico in tolkovec.«

In pohorski drvar ji je, stiskajoč svojo sekuro drvarico, sramežljivo priznal svojo žejo:

»Že večkrat sem čul o limbuščanu in pekrčanu, ki da sta strašno močno in težko pohorsko vino. — Ne tajim, da bi se mi požirek dobrega vinca ne prilegel!«

Limbuška graščakinja se je skrivaj zadovoljno nasmehnila ter razpredala svoj zlobni načrt:

»Kako je nor, ta pohorski drvar! Popil bo malo vina in bo že tudi pijan. Potem ne bo nobena težava zvabiti ga tja, kamor jaz želim! To je, v grajske ječe...«

In odklenila je težka kletna vrata; drvarček je previdno stopal za svojo gostiteljico in vodiljo. Že je bila izbrala primeren vinski sod, vzela s police lončen vrč ter ga natočila:

»To vino je limbuščan! To ti je bela kri, ki ti rdečo kri poživi in ti da svojo moč! Slabega okrepi, močnega oslabi!«

Ko je limbuška graščakinja natočila poln vrč limbuškega vina, mu ga je veselo ponudila:

»Na, pij malo limbuščana, da si pogasiš žejo in privežeš svojo dušo!«

Drvar, ki ga je zažejala dolga pot z visokega Pohorja, še bolj pa boj z zmajem, je rade volje prijel vinsko bučo, polno najboljšega limbuščana ter v dušku izpil do dna.

»Res, božja je takale kapljica! Dušo sem si z njo že privezal, žejo pogasil; zdaj pa hočem naprej, iz vinskih kleti — v grajske ječe!«

Graščakinja pa se ni dala v svojem načrtu zмести: ročno je iz drugega soda natočila polno bučo močnega pekrčana ter mu jo vsiljevala:

»Če je limbuščan zdravje in moč, je pekrčan čisto zlato in sama rumena kri! Preden greva naprej, ga moraš izpiti!«

In pohorski drvar se tudi druge vinske buče ni branil. Mirno jo je izpil ter jo prazno vrnil graščakinji.

»Prva buča pogasi žejo, druga da moč! Tretje buče pa, ki da pijanost, ne maram in je ne bom izpil!«

Grajska gostiteljica pa je kljub temu natočila in mu jo še vtretjič vsiljevala: »Vse reči od srca so tri!«

Toda odločni drvar se ni dal zavesti ne odličnemu vinu ne lepi gostiteljici. Trdo jo je zgrabil za roko in zahteval:

»Nikar si ne domišljuj, da me boš opijanila in da bom potem pozabil na svoj cilj! Zdaj se še tem bolj zavedam, da iščem svojega izgubljenega brata! Da veš, pri tebi je vsa ta leta služil in skrivnostno izginil. Zato hočem pogledati tudi v tvoje ječe, če morda v njih ne trohni živ ali mrtev!«

S silo jo je odvedel iz kleti in jo potiskal pred seboj. Ona pa ga je sovražno pogledovala.

In tako sta tiho se boreč prišla do železnih vrat podzemeljskih ječ.

Drvar jo je s silo potiskal naprej, medtem ko se je ona v njegovih trdih drvarskih pesteh zvijala kot kača v leskovem precepu, na tihem pa kovala načrt, kako bi se ga znebila zlepa ali zgrda.

Kar ji je v glavo šinila zapeljiva misel; v hipu se mu je iztrgala ter se naglo obrnila proti njemu:

»Dalje ne grem! Če hočeš iti, pojdi sam!«

»Oba bova šla, in sicer ti pred menoj!« je trdo pribil.

Ona pa se je zvijala in se hladnokrvno lagala:

»Res nima pomena, da bi še nadalje iskal svojega brata, ker živega ne najdeš več! Bil je velik pijanec in prav včeraj se je prenapil težkega pekrčana in je — umrl. Verjemi mi, ker to je čista resnica!«

Neizkušeni drvar ji je jel verjeti, ker je mislil, da je tudi ona poštena, kot je on. V srcu pa mu je bilo silno hudo, ker so ga mučili dvomi in čudne misli, ki bi jih najrajši odgnal:

»Torej sta me brata še mrtva nalagala, znova prevarala.«
 Ko pa se je spomnil njune pomoči v boju z dravskim zmajem, je neprijetne misli odpodil: »Pomagala sta mi in brata sta mi! Prosila sta me, naj ju poiščem in pokopljem... Iz one križpotne lipe naj jima stešem krsti...«

Potlačil je svoje solze ter mrko, skoraj žalostno dejal:

»Pa dobro! Ne pojdem v grajsko ječo, kjer mi je najstarejši brat včeraj umrl od pijanosti, kot trdiš ti... Naroči svojim služabnikom, da ga prenesejo v grajsko kapelico! Prav tako jih pošlji tja k dravskemu bregu po srednjega brata, ki ga je včeraj ubil dravski zmaj! Brata sta mi in pokopal ju bom! Pokopal v očetov grob!«

Zlobna graščakinja pa je stopila predenj ter se mu hlinila kot priliznjena mačka; končno ga je še objela ter ga hinavsko tolažila:

»Smiliš se mi, ker si ostal sam brez bratov. In oba sta včeraj hkrati umrla! Toda, glej, jaz sem tudi sama; nikogar nimam, ki bi mi bil drag in ljub, nikogar ni, ki bi me imel rad! Kaj hočemo! Taka je naša usoda! Zdaj pa le pojdiva iz teh neprijaznih prostorov gor v beli dan! Po bratovi trupli pa že pošljem ter ju dam prenesti v grajsko kapelico, kakor želiš! In kam pojdeš ti?«

»Na pohorsko planino, da jima sam iztešem krsti!« je žalostno vzdihnil in se obrnil, da bi odšel.

»Zdaj pač vidim, kako dobrega srca si!«

Njene zlobne oči pa so ledeno pobliskovale, saj je v svojem srcu sklenila uničiti še tega.

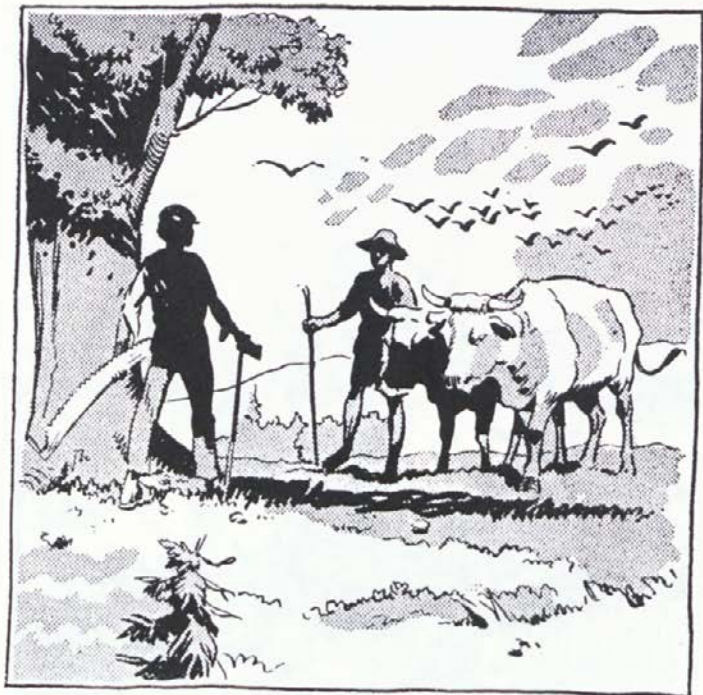
Najmlajši drvar ji je bil za njene sočutne in tolažilne besede iskreno hvaležen, zato je brez volje stopal ob njej, ki ga je počasi vodila po zavutih hodnikih iz podzemeljskih prostorov limbuškega gradu.

Na grajskem dvorišču se je od nje poslovil ter krenil v drvarnico, kjer je poiskal žago šimnovko, s katero bo podrl ono lipo na križpotju.

Z limbuškega gradu se je napotil proti zelenemu Pohorju.

Tam je poiskal klančno pot, ki ga je bila pripeljala z visoke planine do reke Drave. Žago podiralko je zadel na rame in kadar koli se je pognal čez kamnit prag, je žaga žalostno zapela, kot bi se bila utrgala kovinasta struna. Prevezela ga je takšna žalost, da bi mu bilo prav vseeno, če bi se zrušila hladna bregova ter ga pokopala v klančni globači.

»Bi bili vsaj vsi skupaj na onem svetu!« ga je obšla žalost.

Zdajci pa se mu nasproti prizibljeta lepa vola, ki ju je gnal oni črni možak. Drvar ju je takoj spoznal in veselo vzkliknil: »Saj to sta moja vola!«

»Včeraj sta bila tvoja, a danes sta moja!« ga zavrne.

»Pa bi ju zopet rad imel!« je začel drvar.

»Dobro! Pa zamenjajva: ti meni psa, jaz tebi vola!«

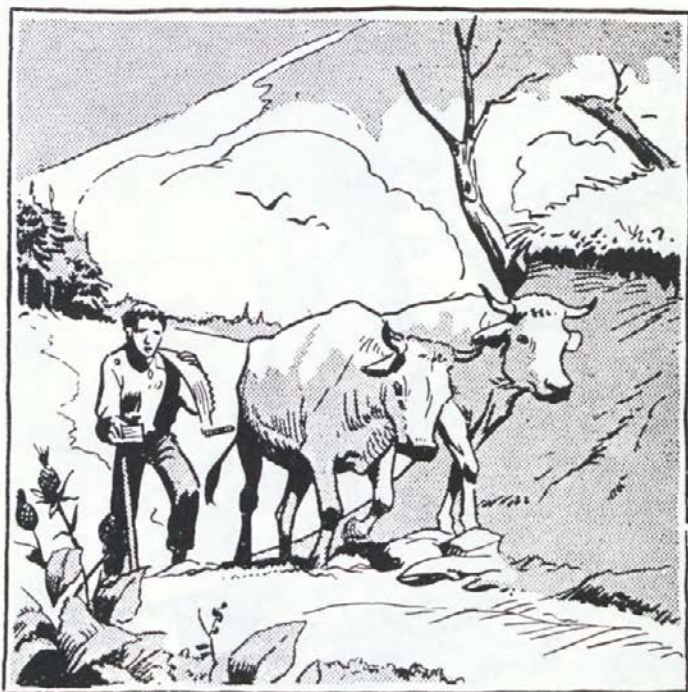
»Ju nimam več! Priznati ti pa moram, da sta mi v resnici odlično pomagala in dobro služila! Zdaj sem namenjen na planino po les... Vola bi krvavo potreboval, zato mi ju prodaj!«

»Kaj mi daješ zanju? Kdaj mi ju plačaš?«

»Plačam ti kdaj pozneje, ko postanem limbuški graščak!«

Črni mesar ga je zdajci zgrabil za roko ter hlastno dejal:

»Dobro! Velja! Vzamem si tisto, kar misliš, da bo tvoje, česar zdaj še nimaš in nikoli tudi ne boš imel! Udari!«

»Kaj se še obotavljaš? Udari!« mu de drugič.

Drvar je zdaj brez premisleka udaril v ponujeno mu roko. Stisnila sta si roki in kupčija je bila sklenjena; črni mesar je dal drvarju bela vola, telege in verige, drvar pa je njemu obljubil dati ono, česar še nima in nikoli tudi ne bo imel kot bodoči limbuški graščak...

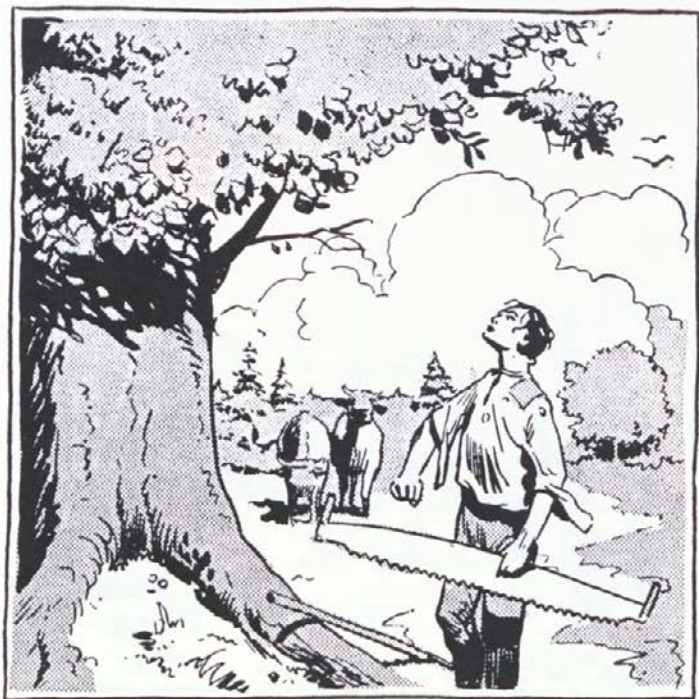
In šla sta zadovoljna vsaksebi: črni mesar se je izgubil v globokem klanecu, najmlajši drvar pa je kupljena voliča obrnil in ju gnal po klančni poti, ki je peljala na visoko planino.

»Nu, le stopita, voleka, le! Gremo nazaj na planino!« ju je bodril in toplo priganjal, sam pa je opiraje se na sekirino toporišče štorkljal za njima.

Voleka sta pohlevno stopala, saj nista navzgor ničesar vlekla, kot sta morala prej pri planinskem kmetu.

Žaga pa se je podajala v loke in kovinsko pela.

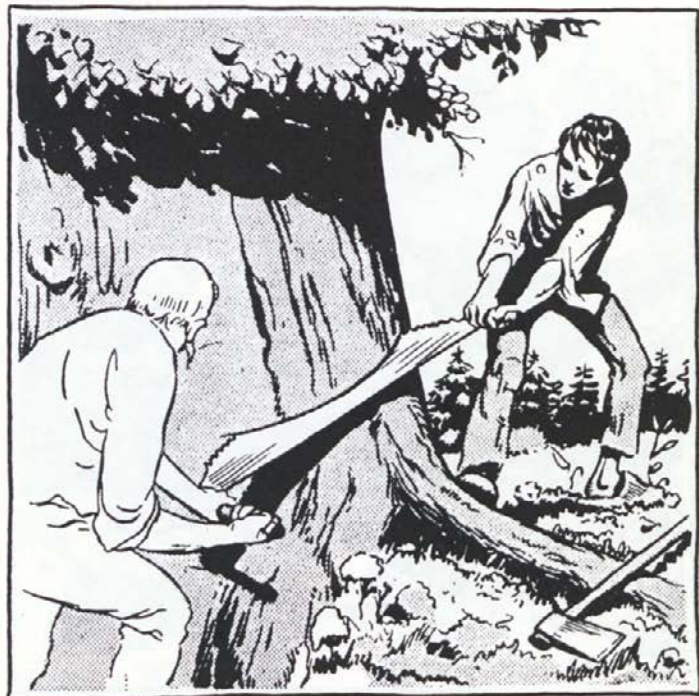

In stopali so molče po strmem klancu navzgor ter čez nekaj ur prišli do križpotja, kjer je stala ona lipa, pod katero sta ga starejša brata oslepila in kjer ga je bila s solzami ozdravila očetova duša.

Vola je napodil na gozdno planico, da se bosta pasla ves čas, ko bo on podiral. Odložil je sekiro drvarico ter se zazrl v vejevje lipa, v njeno košato krono, končno pa mu je pogled obvisel na debelem deblu.

»Draga lipa, padla boš! Dala mi boš svoje deblo, da iz njega iztešem bratoma krsti. Pri srcu mi je zate hudo, toda brata sta si zaželela lipovi krsti... Krsti iz tvojega debla, da ne bo več nobene priče, ki je videla njun greh in zločin, storjen nad svojim bratom! Zato boš, ljuba lipa, padla! Name pa se nikar ne huduj, ker jaz bi bil presrečen, če bi mi ne bilo treba podreti te, ne pokopati bratov!«

Križpotna lipa je žalostno zašumela ter se po svojih vejah jela poslavljeti od svojih sosed, smrek in hojk.

Drvar se je sklonil in z žaginimi zobmi začrtal v lipino lubje rez, po katerem mora teči žagin list. Žalostno je ugotovil:

»Teško bom sam žagal, še teže sam podiral. To bo zelo zamudno delo! Škoda, da ni blizu nobenega drvarja, ki bi mi pomagal vleči žagin list!«

V tem trenutku pa so veje lipe silno zašumele, kot bi se bil v njih ulovil vihar. Ko se je najmlajši drvar ozrl, je zagledal pred seboj belega drvarja. Bila je očetova duša.

In beli drvar je spregovoril:

»Ti bom pa jaz pomagal! Kar primi za ročaj in potegni. Le lepo mirno vleci žagin list!«

Drvarček ga je hvaležno pogledal, prijel za svoj ročaj, nastavil žago in začela sta žagati.

Žaga šimnovka se je s svojimi zobmi zagrizla v mehko lipovino ter križpotni lipi režoče pela pesem smrtnico.

Beli drvar in najmlajši drvarjev sin pa sta mirno vlekla žago šimnovko, ki je vedno globlje grizla deblo lipe ter se v njem skoraj že vsa skrila; njeni zobje pa so izmetavali vlažno žagovino. Ko sta prižagala že čez polovico debla, sta se ustavila.

»Vzemi sekiro in podsekaj deblo, da bo padlo lepo čez križpotje!« mu je velel beli drvar.

Drvarček je tedaj prijel sekiro drvarico ter z njo na nasprotni strani rezi deblo globoko zasekal, da bo drevo prej padlo ter se podalo v pravo smer.

In znova je žaga podiralka zapela ter pela trepetajoči lipi zadnjo pesem, v slovo od njenih planin in gozdnih sosed. Čez nekaj trenutkov se je lipa vsa stresla, se nagnila počasi na podsekano stran in umirajoča zgrmela po gozdnih tleh.

Ko je čez gozdno križpotje legla mrtva lipa, sta se beli drvar in njegov najmlajši sin lotila vrha in številnih vej. Tanjše veje je drvarček s svojo sekiro kar odsekal, debelejšje pa sta odžagala, prav tako tudi vrh. Rane so se solzile...

In že je pred njima ležalo okleščeno lipovo deblo; pri štoru sta odžagala debel ploh.

Nato sta pri debelni ritni za odsekano vejno rame zadrgnila verigo in zapregla voliča.

»Zdaj pa le poženi!« mu veli beli drvar.

»Hej, hoj! Nu, voleka, zdaj pa le potegnita!« ju je drvarček izpodbujal ter ju pognal.

In res; vola sta se napela, se z nogami uprla v tla in lipov ploh je začel drseti. Drvarček je gonil, vola pa sta iz vejevja potegnili ploh na gozdno jaso.

Ob plohu pa je neslišno stopal beli drvar.

Na gozdni ravninici je drvarček vola ustavil, ju izpregel ter ju znova napodil na jaso past. Odpel je verigo, da mu ne bo delala napotja.

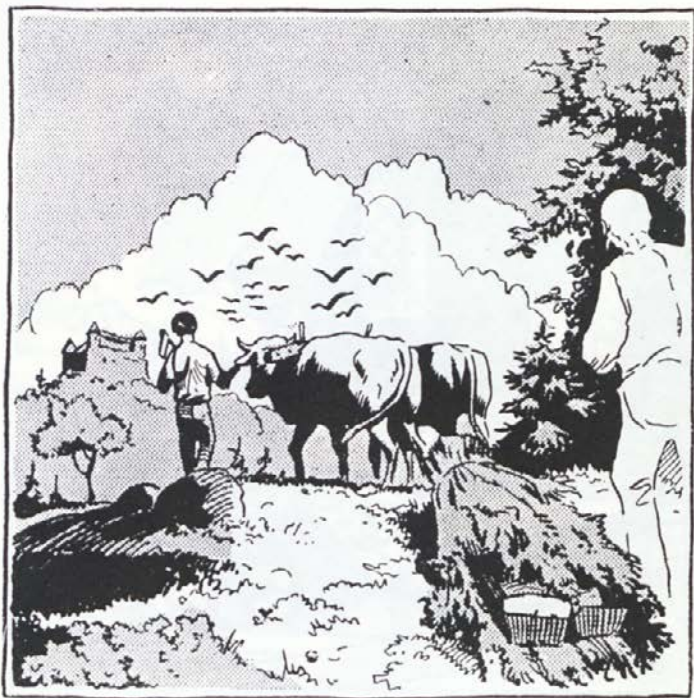
In znova sta beli drvar in najmlajši sin prijela za žago podiralko ter lipovo deblo razžagala na dva krajša ploha, ki sta ju nato razžagala še po dolgem v dve polovici, za dno krste ena polovica, druga pa za njen pokrov. Tako je bil namreč svetoval beli drvar in najmlajši ga je rad ubogal.

Zdaj je zapela še sekira drvarica; drvarček je razpolovljena ploha surovo obtesaval in drevesno sredico izsekaval; tako je tesal, sekal in dolbel v mehko lipovino, dokler nista pred njima ležali dve surovo obdelani krsti.

Beli drvar je bil zadovoljen z njegovim izdelkom.

»Lepi krsti si naredil,« ga je pohvalil.

On pa je bil na njegovo pohvalo sila ponosen.

Ko sta krsti bili izgotovljeni, mu je beli drvar velel:

»Vzemi sekiro, pojdi v hojevje ter nasekaj vej za vlek!«

In drvarček je brž storil, kot mu je bila svetovala očetova duša. Nasekal je hojkinih in smrekovih vej ter jih privlekel na gozdno jaso; tam je najdaljše in največje lepo zložil drugo nad drugo, da bodo tvorile dno za vlek. Nanje je potem položil obe krsti, ju znova pokrnil z vejami ter ves vlek z verigo povezal in zadrgnil.

V zelen vlek je nato zapregel še voliča in pognal:

»No, voleka, zdaj pa le potegnita!«

Veje so drsele po razjedenih klančnih poteh; kadar pa je pod vlekem za hip zmanjkalo tal, sta krsti votlo zaropotali, drugače pa je bil v vsem gozdu blažen mir.

In šlo je lepo počasi navzdol po globokem klancu.

Beli drvar pa je kot zavirač stopal za vlekem.

Na grajskem dvorišču limbuškega gradu je drvarček svoj zeleni vlek razvezal in služabniki so pripeljani krsti urno odnesli v grajsko kapelico, kjer sta nanju že čakali trupli obeh starejših bratov; eno so prinesli z dravskega obrežja, drugo pa iz grajske ječe. Položili so ju v krsti ter jima sklenili roke.

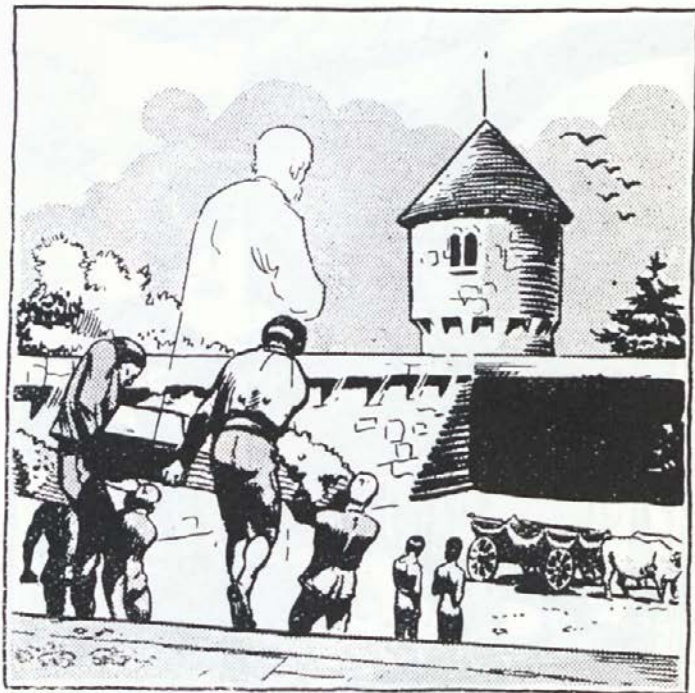
Drvarček je tedaj velel vsem oditi, ker je želel biti ob bratovih zadnjih pravadah sam s svojo žalostjo.

»O, brata moja! Po toliko letih smo zopet vsi domači zbrani; vivda mrtva, jaz še živ! Kaj bo z menoj, siroto?«

Beli drvar pa ga je očetovsko nežno tolažil, nato mu pa velel dvigniti oba krstina pokrova ter z njima zakriti bratovi trupli. Najmlajši drvar je svoja brata pokrižal in ju pokrtil.

Čez obe krsti je razsul smrekovih vejic in potrosil hojkinih križcev ter končno ob njima kleče pomolil.

Za njim pa je ihtela očetova duša.

Ko sta se oba, beli drvar in njegov sinko, razjokala ter pomolila za pokoj njunih duš, je v grajsko kapelico stopila limbuška graščakinja, vsa v črnem; v naročju je nosila polno poljskih in vrtnih rož ter jih raztrosila po obeh krstah.

Nato je stopila k drvarčku ter mu položila roko na ramo:

»Ne žaluj za bratoma, saj sta že pretrpela! — Naju pa še čaka trpljenje!«

Drvarček se je zdaj trudno dvignil in potrto stopal ob njej; za njima pa so njeni služabniki nesli obe krsti ter ju nato položili na okrašen kmečki voz, ves v zelenju in cvetju. Tako je limbuška gospodarica bila svojim služabnikom naročila...

Konjski hlapec je tedaj prignal par najlepših konjev za vprego, toda drvarček je to odbil in v mrtvaški voz zapregel svoja voliča, ki si ju je bil v dolgih letih zaslužil pri planinskem kmetu.

Drvarček je svojima voličema zašepetal v uho skrbno naročilo, nežno kot srčno prošnjo:

»Zdaj pa le potegnita voleka moja! In da vesta, lepo in počasi mi stopajta, ker peljeta moja mrtva brata tja na pokopališče. Nu, voleka, lepo, počasi!«

Voliča sta potegnila in žalostno so krenili na zadnjo pot.

Za vozom so se uvrstili poleg svoje gospodarice vsi njeni; toda ko jih je drvarček zagledal, jim je z odločno kretnjo zabranil, da bi stopali za pogrebom, tem manj, ker se njihova srca niso jokala, kot se je njegovo; graščakinja pa ima tako srce iz kamna.

Na pokopališču je drvarček poiskal očetov grob, ki ga je bil grobar že izkopal. Vanj je položil obe krsti, drugo na drugo ter ju z izkopano zemljo zasul. Očetova duša pa je novo gomilo prekrila s smrekovimi vejami.

Po pogrebu svojih dveh bratov se je drvarček od belega drvarja poslovil in se odpeljal na limbuški grad.

Medtem pa je beli drvar sedel ob nov grob in ga kot beli kip čuval; le včasih je jokajoč objel novo gomilo.

Voz z voloma je drvarček pustil na grajskem dvorišču, sam pa je stopil v grad ter poiskal gospodarico.

»Brata, ki si ju ti spravila v smrt, sem pokopal. Najstarejši brat ti je z dna reke Drave prinesel koreniko bajne dravske rože; obljubila si mu zakon, a namesto tega si ga vrgla v ječo. Česar ni mogel izvršiti moj srednji brat, to sem opravil jaz: ubil sem dravskega zmaja ter tako maščeval njegovo smrt. Pokopal sem ju v očetov grob, da bodo odslej ležali skupaj. Od vseh treh sem ostal živ edino jaz, zato terjam v imenu vseh treh: izpolni svojo obljubo, ki si jo dala mojima rajnima bratoma!«

Limbuški graščakinji pa njegova zahteva ni bila nič po godu; znova je iskala, kako bi se ga z zvijačo otesla in znebila.

Tedaj se je spomnila vsajene korenine dravske rože; brž je bil sklep storjen.

»Pojdi z menoj na vrt in sam se boš prepričal, da me je s korenino le osleparil. Za sleparstvo pa ni ne plačila, še manj nagrade! Dravskega zmaja si res ubil, ne da bi ti bila jaz to velela storiti ali ti za uboj obljubila kakršno koli plačilo! Ubil si ga, da si maščeval bratovo smrt. Zatorej nimaš do obljubljenega plačila nobene pravice!«

Drvarček je ob njenem spretnem zavijanju molčal ter stopal za njo na vrt. Ko pa sta se pod grajskim oknom ustavila, se je zvita zlobnica zdrznila, zakaj vsajena korenina bajne dravske rože je že visoko pognala, ne da bi bila ona za to vedela. Dravska roža je zazelenela...

Ko jo je graščakinja po toliko letih prvič zagledala, se je njeno srce silno prestrašilo; kaj pa, če se roža še razcveti?... Zazeblo jo je okrog srca, kot bi ji ga bil kdo stisnil z ledeno roko. In brž se je premislila:

»Vzamem te za moža in poročiva se takoj, ko mi prineseš namesto poročnega venca zlato kronico, ki jo nosi kačja kraljica, gospodarica Kačjega otoka sredi Drave!«

»Tja pa neki ne smem!« se je drvar obotavljal, ko se je bil spomnil očetovih svarilnih besed.

Ona pa ga je zdaj objela ter ga poljubila, a njeno oko ji je zlobno zabliskalo:

»Takšen korenjak, pohorski drvar, ki je ubil dravskega zmaja, da bi se bal kačje kraljice?!«

»Bojim se je ne, le očetova duša mi je odsvetovala iti tja na Kačji otok!«

Graščakinja pa ni prenehala ščuvati:

»Očetova duša, očetova duša! . . . Kaj pa, če je ono bil kak zloben duh, ki ti je nevoščljiv najvišjega plačila? In to tem bolj, ko si ubil dravskega zmaja, stražarja Kačjega otoka, in je zdaj dostop na otok prost? Saj zdaj bo nanj lahko stopila noga vsakogar, ki ni boječ kot si ti!«

»Ne moreš trditi, da sem bojzaljivec!« je užaljeno ugovarjal, »le tja ne smem . . .«

»Jaz pa ti pravim, da si strahopetec, če se ne upaš iti tja na Kačji otok! Le dobro premisli, dragi moj! Če greš in mi prineseš kačjo kronico, te vzamem za moža in tako postaneš iz ubovega pohorskega drvarja bogat limbuški graščak!«

Drvarček se je nekaj časa obotavljal, končno pa se je le odločil:

»Pa pojdem!«

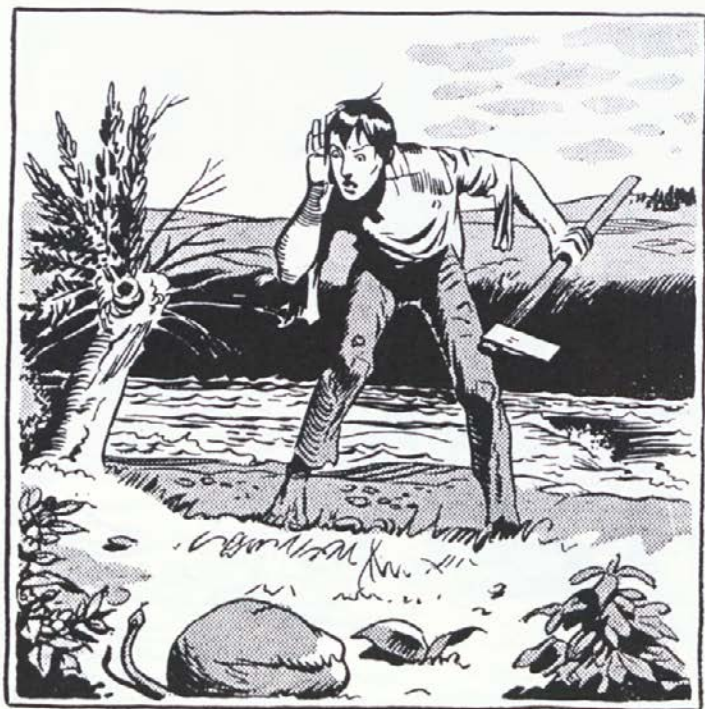
Graščakinja ga je vesela objela in vroče poljubila, zlobno oko pa ji je zažarelo, saj se je v svoji duši že odločila, da se ga zlepa ali zgrda odkriža, brž ko ji prinese zlato kronico kačje kraljice, gospodarice Kačjega otoka.

»Kdaj in kje najdem kačjo kraljico?« jo je vprašal.

Ona pa mu je pojasnjevala in vneto naročala:

»V opoldanski vročini se pride kačja kraljica sončit na belo prodišče; zlato kronico odloži v zeleno trato, nato pa sladko zadremlje in kmalu tudi trdno zaspi. Tedaj se ji junak lahko brezskrbno približa, ji odseka glavo, vzame kronico in plane v dravske valove... Preplavati moraš le še Dravo in tedaj si rešen!«

Drvarček ji je zdaj za trdno obljubil iti tja na Kačji otok; vzel je svojo sekuro drvarico, se napotil proti Dravi in se brez premisleka zagnal v hladne valove.

Deročo Dravo je srečno preplaval ter se z obrežja takoj napotil na Kačji otok.

Otok pa je bil ves zarastel z vrbami, topoli in ostroginimi grmiči; izza vsakega debla in kamna mu je nasproti zasikala kačja glava. Toda vanj se ni zagnala nobena, zakaj v roki je stiskal svojo sekiro drvarico, katere se je še držala kri dravskega zmaja, njihovega otoškega stražarja. Sekire pa, ki je ubila celo zmaja, so se vse kače silno bale; zato so vanj le divje sikale.

Drvar se je razjarjenih kač sprva silno ustrašil, tako da je že nameraval pobegniti.

Ko pa je videl, da se vanj še nobena ni zakadila, da bi ga pičila, je še pogumneje vihtel svojo sekiro drvarico. Med šumečimi grmiči ter kačjim sikanjem je počasi stopal ob prodnati obali.

Kačje kraljice pa mu ni bilo treba iskati, kajti ona edina se je brezskrbno raztegnila po belem produ ter si v opoldanskem soncu grela mrzlo kri; sončna toplota jo je prijetno prevzela, tako da je malce zadremala.

Ob njej pa se je v zeleni travi kot sonce zlatila njena odložena kronica, vsa z modrimi biseri posuta. Drvar se je vanjo zastrmel, nato pa pogledal še njeno dremajočo gospodarico, ki bi jo moral brezpogojno ubiti, če bi ji hotel vzeti kronico.

Srce mu je burneje udarjalo, v ušesih pa so mu zvenele očetove svarilne besede: »Nikar pa ne skušaj ubiti še kačje kraljice, gospodarice Kačjega otoka!«

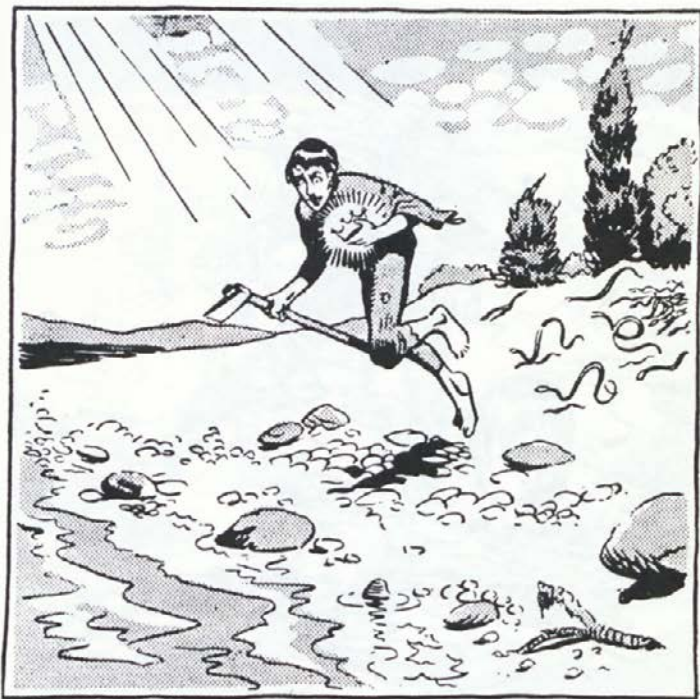
Tudi vest se mu je oglašala, ker ubiti bi moral kačjo kraljico, ki mu ni prizadela ničesar hudega: »Postal boš ubijalec in tat!« je zašepetala vest.

V tem trenutku pa so mu v ušesih zazvene le zapeljivo lepe obljube limbuške graščakinje:

»Odsekaj ji glavo, vzemi zlato kronico in plani v dravske valove! Preplavaj le še Dravo in rešen si. Poročim te takoj, ko mi prineseš kačjo kronico, ki jo bom imela namesto poročnega venca.«

Srce mu je še burneje utripalo, vest mu je odsvetovala, toda drvar je bil zanjo gluha; očetovega svarila zdaj ni več niti slišal, še manj pa upošteval! V duhu je videl svojo nevesto s krono na glavi. In dvignil je svojo sekuro drvarico, zamahnil, da je kar zažvižgalo, in že je odletela glava kačje kraljice v prod. Njeno truplo se je zvil v črnorjav zvitek ter se v hipu pognalo v zrak, brizgajoč živ vodometič kačje krvi; truplo je padlo na zemljo, se znova zvil ter se spet pognalo v zrak, kot bi se hotelo pognati za ubijalcem.

Tedaj najmlajši drvarjev sin urno vzame zlato kronico ter jo ubere čez vroče prodišče proti reki, kolikor so ga le noge nesle.

Na mah so oživali vsi ostrogini grmiči; izza vsakega drevesnega debla se je za njim sprožila strupena kača kot usodna palica, ki ga bo zadela ter maščevala svojo kraljico. In kače so se žurno zvijale v žive svitke z glavami v sredini ter se sprožale v zrak, zasledujoč bežečega drvarja.

»Za njim, ki nam je ubil našo kraljico!« so sikale razjarjene kače.

»Za tatom, ki nam je ukradel zlato kronico, kronico naše kraljice!« je zvenel drugi kačji klic.

Drvar pa je bežal ter še na begu mahal s svojo sekuro, katere se je zdaj poleg zmajeve krvi držala še kri kačje kraljice.

V silnem strahu pred kačami zasledovalkami mu je nemirno srce strahotno bilo, toda bežati in uiti je treba!

Vsaj malce mu je odleglo, ko se je z otoškega obrežja pognal v deročo reko, saj je bil trdno prepričan, da je rešen . . .

»V ledenomrzle valove se kače vendar ne bodo spustile, da bi me še naprej zasledovale ter preganjale!« se je tolažil.

Toda prazna tolažba, zgrešen up, zakaj razkarjene kače so se prav tako kot prej on pognale v deroče valove in gibčno zaplavale.

»Za ubijalcem! Za tatom!« so sikale.

Zasledovani drvar pa je napel vse svoje telesne sile ter na vso moč plaval, da bi ušel kačam zasledovalkam, ki jih je gnalo sveto maščevanje. Že je spustil svojo podedovano drvarsko sekuro iz rok, da bi lažje plaval, medtem ko je zlato kronico držal visoko nad rečno gladino.

Kače so zrle samo v zlati sijaj kraljičine kronice ter jo zvesto sledile. Vedno bolj so se približevale in najhitrejše kače so že dosegle drznega plavalca ter se mu kot rjave vrvi jele ovijati okrog rok in nog.

Drvarček, boreč se s kačami, je vedno teže plaval.

Ko pa se mu je velika kača ovila še okrog vratu ter ga jela dušiti, je spustil zlato kronico, da bi se kač na ta način znebil, sam pa se s plavanjem rešil.

Toda zdaj je bilo tudi to že prepozno.

Vedno bolj ga je dušilo, vedno huje težilo roke in noge, telesna moč pa je jela popuščati.

Kot blisk mu je šinilo v možgane, da je izgubljen. Ko mu je skozi usta in nos udrla še voda, se je začel potapljati in padati proti rečnemu dnu, kamor ga je vlekla usodna zlata kronica kot blodeče znamenje.

In drvarjevo telo je postalo živ klobčič samih strupenih kač; zavrtel se je nekaj kratov, se pogreznil vsakokrat vedno globlje, končno pa je udaril ob rečno dno, kjer je že ležala kačja kronica, ter se mu svetlikala kot mrtvaška lučka...

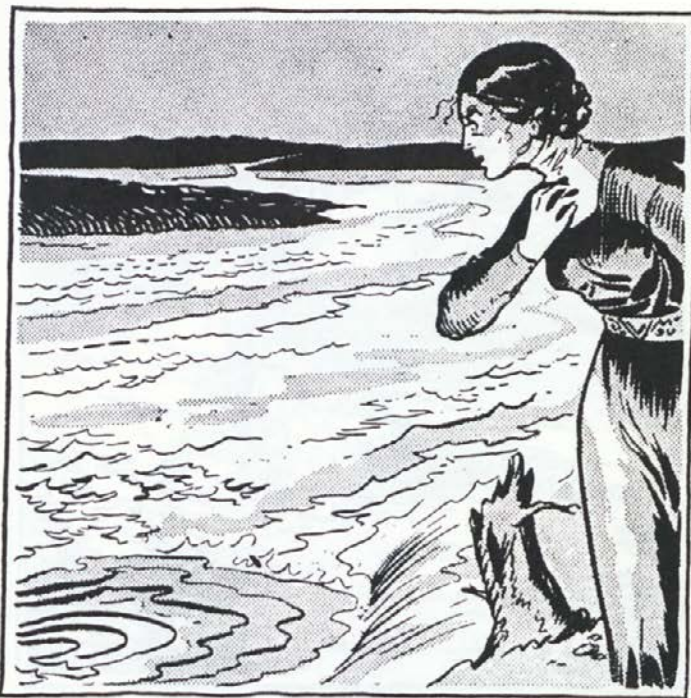
V ušesih in sencih mu je divje šumelo in bučalo, dokler mu končno ni ugasnila še zavest.

Najmlajšemu in zadnjemu drvarjevemu sinu se je zdaj bližala bela nevesta z zlato kronico na svoji glavi; bila je nevesta smrtnica...

Ko so omahujoče kače zagledale zlat sijaj kraljičine kronice, so se z drvarčkovih rok in nog odvile ter se z zadnjimi močmi pognale kronici nasproti; želele so jo rešiti ter jo odnesti nazaj na svoj otok sredi deroče Drave.

Toda dravski tok jih je zmagal in popadale so druga za drugo s kronico vred na raztrgano dno.

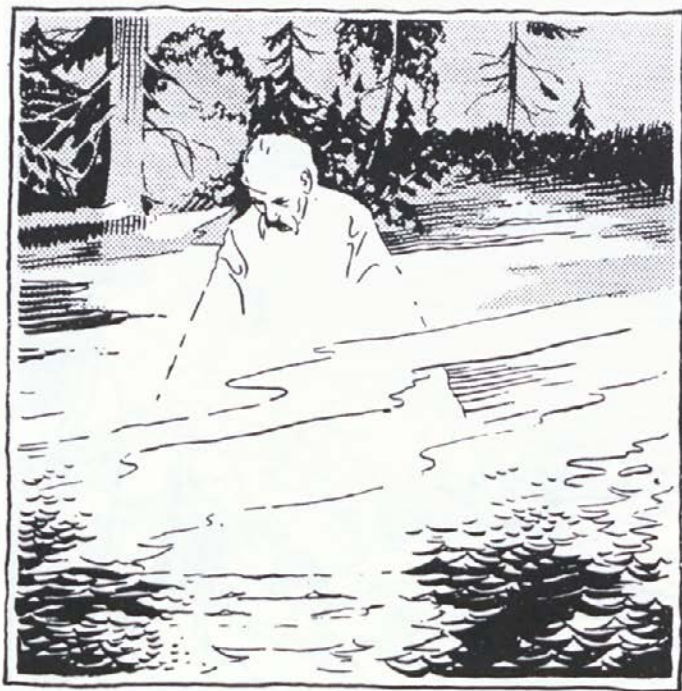

Tam na drugem dravskem bregu pa je stala limbuška graščakinja ter z veliko nestrpnostjo zasledovala drvarjev beg in njegovo borbo s kačami zasledovalkami ter z deročim tokom. Ko je drvar z zlato kronico vred izginil pod vodo ter se je nad njim zavrtel majhen vrtinec, kot bi nad njegovim grobom pojoč plesal smrtni ples, se je vendarle zgrozila.

Kmalu pa se je otresla prve groze in strahu; sicer je žalovala za izgubljeno zlato kronico, a kamnito srce se ni niti zganilo nad usodo nesrečnega drvarja. Nasprotno, njene oči so v zlobi celo zadovoljno zažarele.

»Sem se vsaj znebila tudi tretjega ženina, pohorskega drvarja.«

Zato se je kljub žalovanju za izgubljeno zlato kronico zadovoljno vračala na svoj grad; le misel na rastočo dravsko rožo jo je begala.

V trenutku pa, ko je plesoči dravski vrtinec izginil in ko je odšla tudi limbuška graščakinja, se je ob zaraslem obrežju prikazala očetova duša ter se kot prosojen oblaček spustila nad srdito Dravo, ki mu je pravkar ugrabila zadnjega, najljubšega sina. In beli drvar je iskal sina drvarčka, za njim bridko jokal ter zanj vroče prosil:

»Pravični Bog, odpusti mu ta mali greh! Saj ga ni zgrešil zaradi samega sebe, pač pa je kačjo kraljico ubil zaradi nečimrne zapeljivke. — Mrtvi je ukradel še zlato kronico! — Odpusti mu to in reši mi ga, sicer moj drvarski rod izumre! Dobra reka, vrni mi ga! Dravska roža, ti pa se maščuj nad njo, ki ga je zavedla v ta greh!«

In dravska roža, ki je spala moreče spanje, a je kljub temu še sanjala o mladih brstičih in novih cvetovih, se je zganila: po njenih koreninah so zaplale bajne moči.

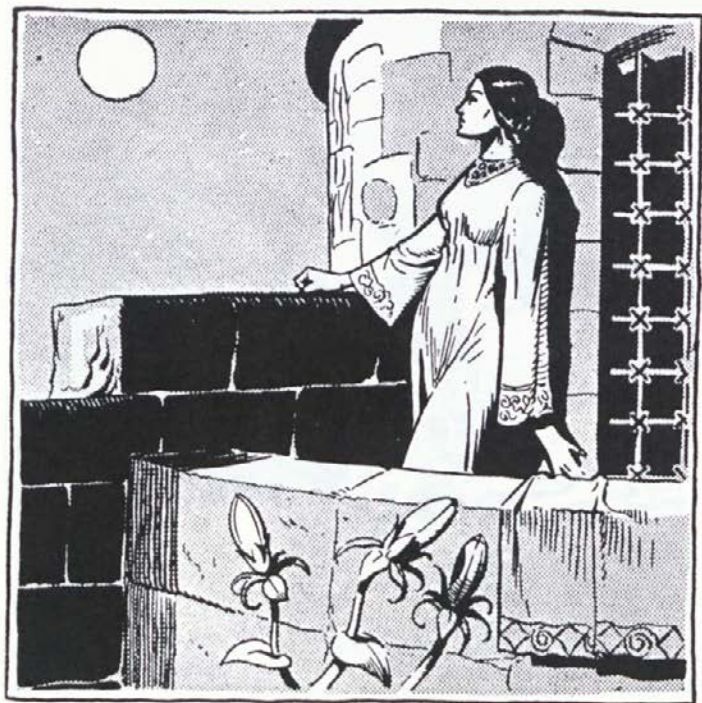

Tedaj se je zganilo dno srebrne reke; iz čudobajne korenine, ki jo je bil najstarejši drvarjev sin obsekal, so pognala rožna stebelca s cvetnimi popki, ki so se počasi odprli in skrivnostna dravska roža je zacvetela. Njeni cvetovi so tedaj dvignili nezavestnega drvarčka na rečno gladino, kjer je žalujoča očetova duša plavala kot snežnobel oblak ter ga iskala.

Zdaj je beli drvar nežno prijel svojega najljubšega sina ter ga ponesel tja na dravski breg. Tam se je drvarček čez čas vzdramil iz globoke nezavesti; bil je rešen.

Na obali pa je stal tudi oni skrivnostni možak, črni mesar, ki mu je dvakrat prodal vola ter mu odstopil črna psa... Bil je zlodej, ki je zdaj od njega terjal kot svoje plačilo ono, kar je mislil, da bo njegovo, a ni bilo in tudi nikoli ne bo njegovo, namreč limbuško graščakinjo. Beli drvar, rešeni sin in zlodej so skupno odšli proti limbuškemu gradu...

Minila je tolikanj razburljiva večerka; za temnomodrim Pohorjem je sonce zašlo v večerni zarji, ki se je brezmejno razlila po nebu in Dravski dolini, da je še Drava bila vsa rdeča kot velika reka same zarje. Znočilo se je in na nočnem nebu je zasijal mesec.

Limbuška graščakinja pa nocoj ni mogla zaspati; srčni nemir jo je kot mesečnico gnal na grajski zid pred njeno okno. Ko se je raz njega ozrla na vrt, je odrevenela, zakaj opazila je, kako je kar vidoma rasla dravska roža. Dvigala se je s čudovitimi cvetnimi brstiči in z razcvetajočimi se bučkami vedno više in više.

»Bajna dravska roža se razcveta in se bo nad teboj maščevala!« je tedaj silen krik raztrgal nočno tišino.

Graščakinja je napela oči in tedaj je na vrtu pod dravsko rožo zagledala drvarja, ob njem pa eno črno in tri bele postave.

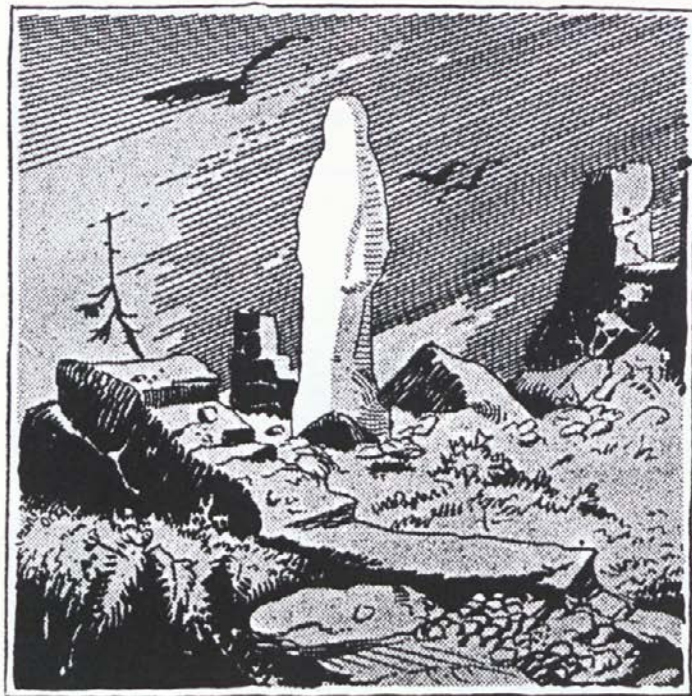
Smrtni strah jo je zdajci spreletel in hotela je od oken-skega predzidka pobegniti, toda noge so ji odrevenele, bile so težke kot kamen.

In tedaj je zacvetela čudovita dravska roža ter v mlečno mesečino prvič odprla svoje podvodne cvetove. V teh prelestnih cvetnih čašah so trepetale bele duše treh pohorskih drvarjev: očeta ter njegovih dveh starejših sinov, ki ju je bila ona iz srčne zlobe poslala v smrt, kar je nameravala tudi z zadnjim drvarjevim sinom, pa ga je rešila očetova duša.

Beli cvetovi bajne rože, dravske rože maščevalke, so ji zdajci poslali svoj svatovski klic in zahtevali za svoje plačilo limbuško graščakinjo kot mrtvo nevesto...

Zlobna limbuška graščakinja je pri priči okamenela.

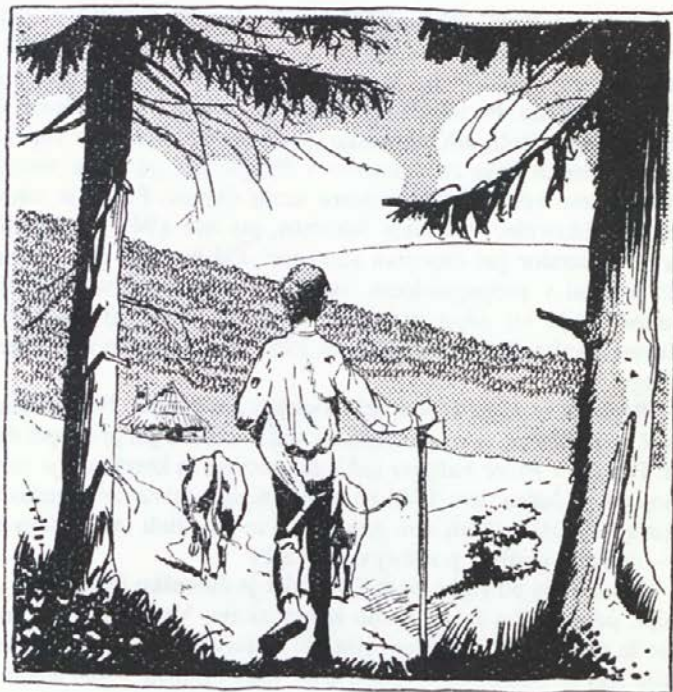
Črni mesar, pohorski zlodej, pa si je zdaj vzel svoje: njeno črno dušo.

Limbuškega gradu že zdavnaj ni več, le z zelenimi grmiči porastle grajske razvaline še leže kot ogromen razvaljen grob. Med razvalinami pa še dandanes vidiš bel steber, zadnjo gospodarico limbuškega gradu, ki jo je okamenila bajna dravska roža. In kamnita graščakinja se je zastrmela tja na zelenorumenno gladino, po kateri plešejo dravski vrtinci svoj vodni ples; kadar so pa vode jasne, se na rečnem dnu preliva medleče svetlikanje biserne zlate kronice kačje kraljice, zadnje gospodarice Kačjega otoka.

Bela žena pa še danes gleda tja na Kačji — Mariborski otok s prelepim plavalščem, v katerem se je prej ilovnatokalna Drava srebrno zbistrila, njene vode pa režejo od sonca rjavo ožgana telesa plavačev ter jih poganjajo v večno nemirne valove, vrh katerih se za hip razbohotojijo penastobeli cvetovi, da se v trenutku razblinijo ter razpuste v vodno zrcalo.

Najmlajšega drvarja so izpod gospodaričinega okna odpe-
ljali trije beli drvarji na grajsko dvorišče, kjer je pobral svojo
žago podiralko, poiskal v drvarnici bratovo sekiro drvarico,
nato pobožal svoja vola in dejal:

»Nu, voleka, zdaj se pa le obrnita! Gremo na planino!«
In krenili so po klancu ter se vrnili na planine.

Poiskal si je nato za svojo družico mlado, delavno drvarico,
in v rodni drvarski koči je začel nov, srečnejši rod pohorskih
drvarjev. Po planinskih drvarijah pa romajo trije beli drvarji
in obiskujejo svojega najmlajšega brata in sina, zakaj zelene
lepote rodnih planin so se spojile z njih dušami.

Čez deročo Dravo pa se pogovarjajo pojoči gozdovi zele-
nega Pohorja ter se v nemirnem šelestenju in šumenju po-
zdravljajo z onimi na strmem Kozjaku.

Na dnu srebrne reke pa sanja bajna dravska roža.

Ilustrator JOŽE BERÁNEK je bil rojen 22. 6. 1913 v Piskovi Lhoti, okraj Poděbrady na Češkem. Oče Jan je bil vojaški godbenik, mati Vilemina Teplicky pa gospodinja. Leta 1922 se je družina preselila v Ljubljano. Po meščanski šoli je Jože leta 1935 diplomiral na tehnični srednji šoli, arhitektonsko gradbeni oddelek, in s štipendijo odšel na visoko šolo za umetnost v Prago. Žal pa se je moral že naslednje leto zavoljo smrti matere vrniti domov. Postal je tehnični risar in oblikovalec v tovarni Saturnus, po letu 1941 pa pogodbeni risar in ilustrator pri časopisu *Slovenec*. Od avgusta 1944 do maja 1945 je risal v propagandnem oddelku domobranstva. Takoj po osvoboditvi je bil zaprt, nato (po uradnem potrdilu) spuščen, po pričevanju sojetnikov pa ubit. Leta 1967 je bil uradno razglašen za mrtvega.

Beranek se je že zgodaj jel ukvarjati z risanjem. Bil je samouk, največ se je učil po reprodukcijah in slikanicah, ki jih je mogel dobiti (npr. Fosterjev *Princ Valijant* ipd.). Po nasvete in korekture je zahajal k mojstru B. Jakcu, leta 1944 pa se je vpisal v privatno risarsko šolo mojstra F. Goršeta. Tam sem ga spoznal in ga – tudi sam Jakčev učenec – uvajal v grafiko, posebej v suho iglo.

Beranek je bil rojen risar. Obvladal je človeško in živalsko anatomijo, perspektivo in figuralno kompozicijo. Vrsta ilustracij in slikanic še danes priča o njegovi risarski nadarjenosti, denimo, *Matajev Matija* (po R. Murniku) in zlasti *Quo vadis*, roman v 420 slikah (po H. Sienkiewiczzu). S pisateljem Jožetom Tomažičem je sodeloval pri njegovih *Pohorskih pravljicah*, *Pohorskih bajkah* in *Pohorskih legendah*, ki so izšle med vojno v »Slovenčevi knjižnici«, pred kratkim pa tudi v ponatisu pri Mohorjevi družbi v Celju. Ilustriral je tudi več posameznih Tomažičevih pripovedk (*Drvarka Marija*, *Dravska roža*, *Pastirčkova nebesa*), ki so izšle kot samostojne slikanice. Opremil je dosti knjig iz »Slovenčeve knjižnice« (povesti J. Jalna *Trop brez zvoncev*, *Ovčar Marko* idr.) Večina njegovega obsežnega risarskega opusa je iz let 1942–44.

Beranek je bil navdušen športnik, metal je kopje, smučal in bil vratar pri rakovniškem nogometnem klubu »Korotan«. Povsod je bil priljubljen, zadržano šegav, nikoli pre nagljene besede, vedno pa pripravljen pomagati vsakomur v stiski. V spominu mi bo ostal dober in pokončen.

KNJIŽNICA JOSIPA VOŠNJAKA
SLOVENSKA BISTRICA

SB d P
TOMAŽIČ J.
Dravska

0074560

COBISS •

MOHORJEVA
DRUŽBA